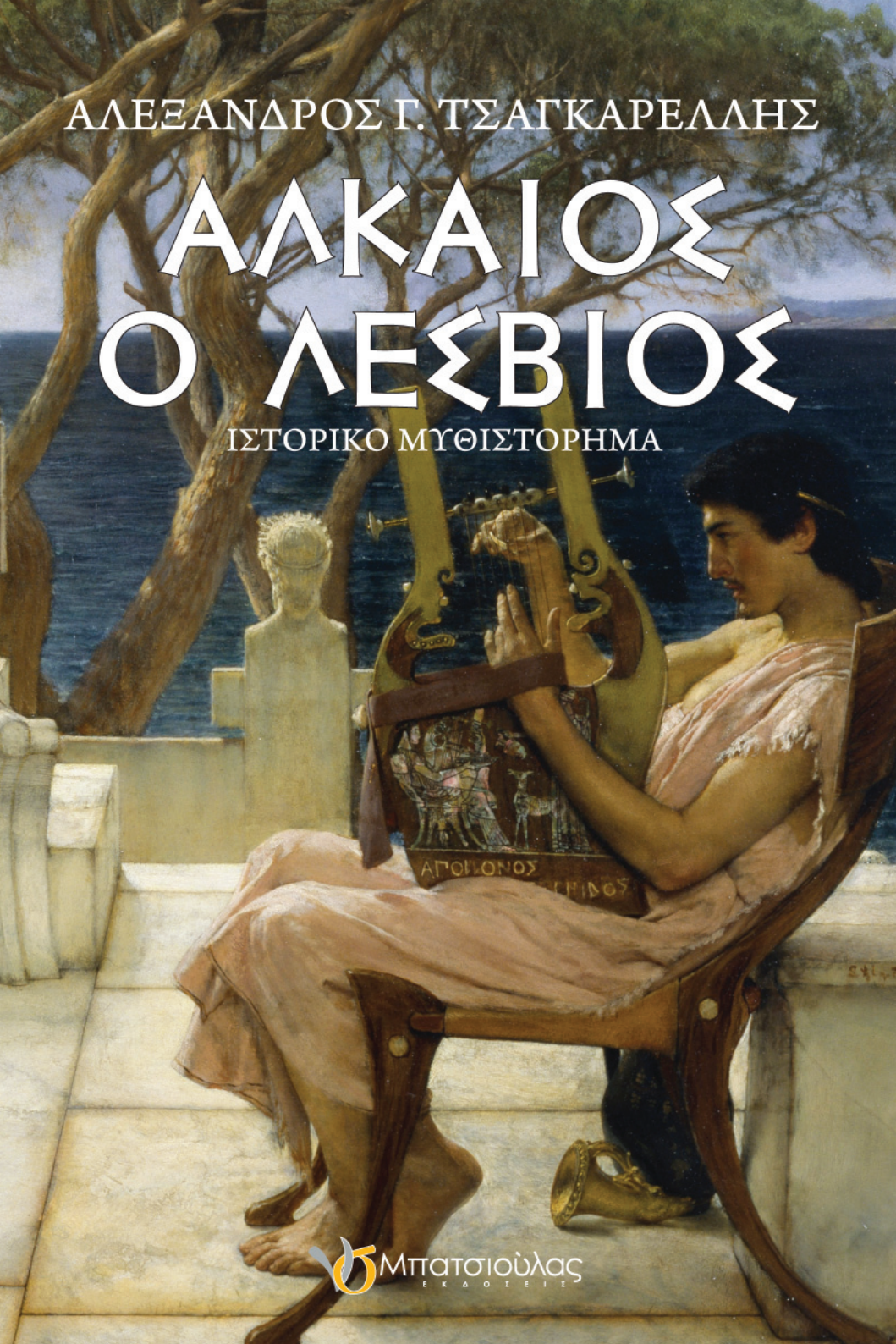

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ Γ. ΤΣΑΓΚΑΡΕΛΛΗΣ

ΑΛΚΑΙΟΣ Ο ΛΕΣΒΙΟΣ

ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

ΑΛΚΑΙΟΣ
Ο ΛΕΣΒΙΟΣ

Απαγορεύεται η μερική ή ολική αναδημοσίευση ή αναμετάδοση ή διασκευή και αναπαραγωγή με οποιονδήποτε τρόπο, ηλεκτρονικό, μηχανικό, φωτοτυπικό ή ηχογραφικό του παρόντος έργου ή μέρους αυτού, χωρίς την ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΗ έγγραφη άδεια του ΕΚΔΟΤΗ και του ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ. Νόμος 2121/1993 και Κανόνες Διεθνούς Δικαίου που ισχύουν στην Ελλάδα και στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

«Αλκαίος ο Λέσβιος»

© Εκδόσεις Ν. & Σ. Μπατσιούλας Ο.Ε., Αθήνα 2015

© Αλέξανδρος Γ. Τσαγκαρέλλης
e-book

ISBN: 978-960-6813-95-5

Πίνακας εξωφύλλου:

Sir Lawrence Alma-Tadema (1836-1912), *Sappho and Alcaeus*

Εκδόσεις Ν. & Σ. Μπατσιούλας

Κηφισίας 5, 11527 Αθήνα, τ: 2103315186, 2130229425

Πελοπίδου 5, 32200 Θήβα, τ: 2262100795, f: 2262027275

url: www.batsioulas.gr

e: info@batsioulas.gr

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ Γ. ΤΣΑΓΚΑΡΕΛΛΗΣ

ΑΛΚΑΙΟΣ
Ο ΛΕΣΒΙΟΣ
Ιστορικό Μυθιστόρημα

Στην ιερή μνήμη της μητέρας μου Δροσίλης.

Το κείμενο της παρούσας επανέκδοσης έχει αναθεωρηθεί, διορθωθεί και παραπέρα εμπλουτισθεί με επεξηγηματικές σημειώσεις.

... κάλλιο μας πρέπει θάνατος,
κάλλιο της γης την άμμο
να σκεπάσουμε με τα κορμιά μας
ενάντια στων τυράννων τη σπορά!

ΑΔΙΚΑΙΟΣ (24 a D) μετ.: Παναγής Λεκατσάς

Περιεχόμενα

Πρόλογος του συγγραφέα	13
1. ΖΕΥΣ ΑΝΤΙΑΟΣ	19
2. «ΦΑΙΝΕΤΑΙ ΜΟΙ ΚΗΝΟΣ ΙΣΟΣ ΘΕΟΙΣΙΝ»	43
3. ΣΤΟ ΣΥΜΠΟΣΙΟ	59
4. «ΠΑΡΘΕΝΟΝ ΑΔΥΦΩΝΟΝ»	73
5. «ΟΛΒΙΕ ΓΑΜΒΡΕ»	89
6. Η ΣΥΝΟΜΩΣΙΑ ΑΠΟΚΑΛΥΠΤΕΤΑΙ	107
7. «ΩΣ ΛΟΓΟΣ ΕΚ ΠΑΤΕΡΩΝ...»	125
8. Ο «ΕΞ' ΑΝΑΤΟΛΗΣ» ΚΙΝΔΥΝΟΣ	139
9. ΣΑΝ ΠΟΝΗΡΗ ΑΛΕΠΟΥ	155
10. «ΤΕΘΝΑΚΗΝ ΑΔΟΛΩΣ ΘΕΛΩ»	175
11. ΤΥΧΗ ΔΙΒΟΥΛΗ	195
12. «ΠΕΤΡΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΑΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ ΤΕΚΝΟΝ»	215
13. «ΚΑΙ ΜΗ ΚΑΤΑΙΣΧΥΝΩΜΕΝ...»	231
14. ΟΡΤΥΓΙΑ	253
15. «ΜΕΜΝΑΜ' ΕΤΙ ΓΑΡ ΠΑΙΣ ΣΜΙΚΡΟΣ»	273
16. ΕΝΑΣ ΚΟΥΡΑΣΜΕΝΟΣ ΑΝΘΡΩΠΟΣ	293
17. ΣΤΟ ΔΡΟΜΟ ΠΡΟΣ ΤΗ ΔΥΣΗ	307
ΕΠΙΛΟΓΟΣ	319

Πρόλογος του συγγραφέα

Εκεί, στην καμπή του έβδομου προς τον έκτο αιώνα (περίπου στα 610 - 570 π.Χ.) πριν την αρχή της χρονολογίας μας, στη Λέσβο, την Μακαρία, την Ίμερτή, εκτός απ' τους κοινωνικούς αγώνες που διεξάγονταν για την αποτίναξη της κυριαρχίας των «Γεωμόρων», των πλουσίων δηλαδή τσιφλικάδων της εποχής που ταυτόχρονα αποτελούσαν και την αριστοκρατία, ανθούσε ο πολιτισμός της Αιολικής Φυλής.

Οι Αιολείς -απ' το ρήμα **αιόλω** που σημαίνει **ποικίλλω, διαφέρω**- ανακάτεμα Πρωτοελλήνων και των εισβολέων του κυρίως κορμού της τοτινής Ελλάδας¹, ξεκινώντας απ' την Θεσσαλία, με αρχηγό τους τον γιό του Ατρείδη Αγαμέμνονα, τον Ορέστη στην αρχή και ύστερα τον Πένθιλο, γιό του Ορέστη, έφτασαν μετά από περιπλανήσεις² μέσω Μακεδονίας και Θράκης στη βορειοδυτική Μικρασία πρώτα και

¹ «Πάντες γαρ οι εκτός Ισθμού, πλην Αθηναίων και Μεγαρέων και περί τον Παρνασσόν Δωριέων και νυν έτι Αιολείς καλούνται». (Στράβων VIII, 333).

² Η μία εκδοχή για την ονομασία τους αφορά αυτές ακριβώς τις περιπλανήσεις τους προτού κατασταλλάξουν στην Λέσβο και την απέναντί της Μικρασιατική περιοχή. Η άλλη εκδοχή που διατυπώθηκε έχει περισσότερη σχέση με την ετυμολογική ερμηνεία της λέξης **αιόλω**, μιας και ανάμεσά τους εύρισκες ξανθούς Αχαιούς αλλά και μελαχροινούς Πρωτοέλληνες.

στη Λέσβο ύστερα, όπου τελικά εγκαταστάθηκαν και ζούνε ως τα σήμερα, δίχως δραματικές πληθυσμιακές μεταβολές, δίνοντας το όνομά τους στην περιοχή. Μέχρι το καταστροφικό 1922, οι Λέσβιοι ήταν σε διαρκή επαφή και επικοινωνία με την συγγενική τους περιοχή αυτή της Μικρασίας –η οποία άλλωστε είχε από τα πολύ παλιά αυτά χρόνια την ονομασία **Μυτιληναίων Αιγιαλός**– και αντλούσαν δύναμη και πλούτο απ’ την ιδιαίτερα προικισμένη αυτή γη, όχι μόνο από πλευράς εδάφους, αλλά και θέσης της στον χώρο.

Τούτο το τελευταίο, δηλαδή την προνομιακή θέση που κρατούσαν οι Μυτιληναίοι, δεσπόζοντας στο στενό πέλασμα ανάμεσα στο νησί και την ήπειρο απέναντί του, θέλησαν να υπαρπάξουν οι Αθηναίοι της εποχής εκείνης, που το σάρι κατέβαινε απ’ την Προποντίδα, κι επιχείρησαν να καταλάβουν το Σίγειο, πόλη-αποικία των Μυτιληναίων στην ακτή της Μικρασίας, προκαλώντας έτσι έναν μακροχρόνιο πόλεμο που έδωσε την ευκαιρία στον Πιπτακό τον Μυτιληναίο να δοξαστεί στον στρατιωτικό τομέα και να εκτιμηθούν οι ικανότητές του σε τέτοιο βαθμό που να είναι αποδεκτός απ’ την πλειοψηφία των πολιτών της Μυτιλήνης, όλων των τάξεων, και ν’ αναδειχτεί σε «Αισυμνήτη», δηλαδή αιρετό ηγέτη της πόλης με απεριόριστες εξουσίες³ στα χρόνια ανάμεσα στο 590 – 580 π.Χ., οπότε, αφού εξάλειψε πρώτα την πολιτική αστάθεια, παρέδωσε από μόνος του την αρχή, παρό το γεγονός ότι η εξουσία του είχε ανατεθεί για όσο διάστημα θα ήταν ζωντανός. Δείχνοντας τα προσόντα του ο Πιπτακός κυβέρνησε τόσο σωστά που εντάχθηκε στους Σοφούς της αρχαίας Ελλάδας.

Στον ίδιο αυτό πόλεμο, μιά άλλη λαμπρή προσωπικότητα της Μυτιληναϊκής κοινωνίας της εποχής εκείνης, ο νεαρός ακόμα Αλκαίος, ένας αριστοκράτης, ευδαιμονιστής, λάτρης του ωραίου και της καλής ζωής, άριστος ποιητής, πετάει

³ Τους ηγέτες αυτούς τους ονομάζανε τότε «τυράννους», αλλά επειδή σήμερα η λέξη έχει ολότελα διαφορετική έννοια δεν θέλουμε να την χρησιμοποιήσουμε.

την ασπίδα του και το βάζει στα πόδια για να σωθεί, χωρίς καν να προσπαθήσει να το κρύψει, αφού περιέγραψε το γεγονός αυτό σε στίχους που σώζονται μέχρι τα σήμερα. Ο Αλκαίος, μαζί με τον αδερφό του Αντιμενίδα –ο οποίος δεν δίστασε αργότερα να πάει μισθοφόρος στη Βαβυλώνα και να πολεμήσει τους Εβραίους κερδίζοντας τρόπαια εναντίον τους– είναι οι αρχηγοί του ολιγαρχικού κόμματος (**εταιρείας**, σύμφωνα με τα της εποχής) που αντιπολιτεύονταν τον Πιπτακό ύστερα από μια πρώτη περίοδο συνεργασίας τους. Μαζί τους κι η Σαπφώ, η αριστοκράτισσα απ' την Ερεσό, που ξει στη Μυτιλήνη παντρεμένη μ' έναν πλούσιο Ανδριώτη, τον Κερκύλα και την κόρη της Κλείδα.

Οι αριστοκρατικοί –ολιγαρχικοί που κατάγονταν απ' τα μεγάλα σόγια, τους Πενθιλίδες, Αρχαιανακτίδες και Κλεανακτίδες και κατείχαν όλη σχεδόν τη γη της Λέσβου– αντιμετώπισαν στα 625-620 π.Χ. με επιτυχία ένα λαϊκό ξεσηκωμό με αρχηγό τον Μεγακλή –που πήρε όμως κάποιους Πενθιλίδες μαζί του στον άλλο κόσμο– αλλά έχασαν τελικά την εξουσία και στα 612 π.Χ. ηγέτης της λαϊκής παράταξης (ένα είδος αγροτικού κόμματος, μιας και το κυριότερο αίτημα είναι ο αναδάσμος της γης) είναι ο Μέλαγχρος. Τούτον αντιπολιτεύεται ο Πιπτακός και τ' αδέρφια του Αλκαίου –ενώ ο ίδιος είναι ακόμα ανήλικος– αλλά και η μεσαία τάξη, οι εμποροναυτικοί, που δεν αρέσκονται στις ακραίες λαϊκές τοποθετήσεις του Μέλαγχρου. Όταν όμως στα 610 π.Χ. δολοφονείται ο Μέλαγχρος και η κοινωνική αναστάτωση στη Μυτιλήνη είναι μεγάλη, αρχίζει να γίνεται φανερό πως πρέπει να γίνει κάτι που θα βοηθήσει να κατασιγάσει ο επαναστατικός αναβρασμός της φτωχολογιάς.

Παρ' όλα αυτά, οι υπερόπτες Λέσβιοι αριστοκράτες, αγνοώντας τους, συνεχίζουν να ζουν μέσα στην τρυφή, σε μεγάλες επαύλεις, ενασχολούμενοι με την εκτροφή αλόγων, την λατρεία του ωραίου, και συμμετέχουν σε συμπόσια όπου επαινούνται οι βακχικές απολαύσεις κι η ζωή μακριά απ' τη φτώχεια που περιφρονείται. Όπως λέει ο Αλκαίος : Πένι-

χρος δ' ούδεις πέλετ' εσθλος, ούδε τίμιος⁴. Το μελίρρυτο κρασί τρέχει άφθονο και οι μουσικές τέχνες ανθούν για να τους διασκεδάσουν υμνώντας, όχι πια τα επικά κατορθώματα των ηρώων και βασιλιάδων που κούρσευαν πόλεις μπαίνοντας σ' αμάχη με θεούς και τέρατα που τις προστάτευαν, αλλά την αξία της ζωής της ίδιας και των ανθρώπινων παθών και αισθημάτων προβάλλοντας μιά πιο προσγειωμένη άποψη της ζωής, ζωής υλικής που αφορά την σάρκα και τις ανάγκες της, μιάς κι η καρδιά η ίδια είναι καμωμένη κι αυτή από σάρκα. Το «εγώ» σηκώνει το ανάστημά του απέναντι στις υψηλόφρονες απόψεις για την ηθική και τις αξίες της ζωής που ενυπάρχουν στις παραδόσεις και αφηγήσεις για τους προγόνους εκείνους του 'χρύσεως γένους'.

Όταν τέλειωσε ο πόλεμος με τους Αθηναίους, με την διαιτησία του Κορίνθιου Περίανδρου που έδωσε μια λύση όχι ικανοποιητική για τους Μυτιληναίους και δημιούργησε καινούργιες τριβές, οι φτωχοαγρότες και ακτήμονες καταφέρνουν πάλι να πάρουν την εξουσία, βάζοντας κυβερνήτη κάποιον Μύρσιλο, απ' το γένος των Κλεανακτιδών⁵. Τούτον τον τελευταίο, οι ολιγαρχικοί με επικεφαλής τους Αλκαίο και Φανία, αλλά και τη σύμπραξη του Πιπτακού, έχοντας στηρίγματα στους γεωμόρους που βαστούν την εξουσία στην Πύρρα –μια μικρή πόλη στο μέσον του νησιού, πάνω στο σημερινό κόλπο της Καλλονής– θα προσπαθήσουν, συνωμοτώντας εναντίον του, να τον ανατρέψουν. Η απόπειρα αποτυγχάνει κι οι συνωμότες –εκτός απ' τον Πιπτακό που την τελευταία στιγμή άλλαξε στρατόπεδο προκαλώντας την διάπυρη, ισόβια μήνι του Αλκαίου– δραπετεύουν, αυτοεξοριζόμενοι, στην Πύρρα⁶.

⁴ «Κανείς φτωχός δεν έχει αξία καμιά και μήτε τιμή». Μετάφραση Π. Λεκατσά.

⁵ Πρέπει εδώ να πούμε πως οι αρχηγοί όλων σχεδόν των λαϊκών κινημάτων της εποχής είχαν αριστοκρατική καταγωγή.

⁶ « Κατά την φυγήν πρώτην (του Αλκαίου) ότ' επί Μυρσίλου κατασκευασάμενοι επιβουλήν οι περί τον Αλκαίον και Φαν(νίαν) ... υό (ε) προφθάσαντες πριν ή δίκην υποσχέιν έφυγον εις Πύρραν» (σχόλιο του Βερολινέζικου Παπύρου Νο 9569).

Στο σημείο τούτο, έχοντας πια με την εισαγωγή αυτή δώσει στον αναγνώστη που δεν έχει τις συγκεκριμένες ιστορικές γνώσεις μια μικρή ιδέα για την κατάσταση στη Λέσβο και την κοινωνία της στην συγκεκριμένη εποχή που αναφερόμαστε, θα μπορούμε στο μυθιστόρημά μας για το οποίο δανειστήκαμε αυτά τα ιστορικά στοιχεία.

Τέλος, θα πρέπει να σημειώσουμε ότι οι ιστορικές πηγές, αλλά κι οι σημερινοί ιστορικοί ερευνητές διαφωνούν σχετικά με κάποιες χρονολογίες, δίνοντας ο καθένας τη δική του ερμηνεία και άποψη. Έτσι, εμείς, για την οικονομία του έργου και μακριά από κάθε φιλοδοξία να επιλύσουμε τα προβλήματα χρονολόγησης, πήραμε εκείνες τις απόψεις που βοηθάνε στη δόμηση της ιστορίας μας, προσπαθώντας όμως να μείνουμε όσο το δυνατόν πιο κοντά στην αναγνωρισμένη ιστορική αλήθεια σε ότι αφορά τα αληθινά ιστορικά πρόσωπα.

Αλ. Γ. Τσαγκαρέλλης

1. ΖΕΥΣ ΑΝΤΙΑΟΣ¹

Ο Φανίας άνοιξε τα μάτια του και τα στύλωσε στον ολοστρόγγυλο δίσκο που κρεμότανε ακίνητος στη μέση του θόλου, ακριβώς από πάνω του, γιομίζοντας τον αιθέρα με φως ασημένιο, τόσο ώστε να κρύβονται όλα τ' άλλα μικρά λυχναράκια π' άλλες βραδιές κεντούσανε με το λιγοστό φως τους το πλάτος του ουρανού.

Το κεφάλι του βούιζε και πονούσε τόσο, που έχοντας καταλύσει κάθε άλλη αίσθηση τον έκανε να νοιώθει πως όλη του η ύπαρξη είχε περιοριστεί σε τούτο το καύκαλο που κείτονταν λες χωρίς σώμα, τ' ανάσκελα πάνω στη γη, με τρύπια μάτια, να περνά μέσα τους το αργυρό φως, σαν σαϊτιά, και να χώνεται ανελέητα ίσαμε τα κατάβαθα του νου του, νεκρώνοντας το κάθε τι κει μέσα.

Άφησε τα βλέφαρά του να γλιστρήσουν απαλά και να σκεπάσουν τις κόρες των ματιών του για να γλυκάνει λίγο το μαρτύριο του κεφαλιού του, να μπορέσει να πάρει πάλι πίσω την ύπαρξη του που η Θεά Σελήνη, η Μάγισσα της νύχτας τραβούσε στο υφάδι της.

Απόμεινε έτσι για ώρα, δίχως να του είναι μπορετό να ξέρει πόση, ώσπου κομμάτι-κομμάτι, σαν παλιός σπασμένος κύλικας, ερχότανε εικόνες της ζωής του που πέρασε, ερχότανε οι αισθήσεις από τα νεύρα του που ζωντανεύανε στο σώμα του, αισθήσεις, πόνοι και μνήμες ανάκατα, θυμήματα

¹ Το επίθετο του Δία «Αντίαος» σημαίνει Ικέσιος, από το αντίος = ικέτης

παιδιάστικα από χρόνια περασμένα και παραχωμένα στην αντάρα της αντρικής ζωής, σκόρπια μαζί με σκηνές από συμπόσια πνιγμένα στο κρασί, σκηνές από μάχες και κυνήγια στα δασωμένα βουνά, θυμήματα που μπαίνανε στο μυαλό του και βγαίνανε με ταχύτητα, λες κι έτρεχε ξοπίσω τους αγκρισμένους αγριόχοιρος, σαν κυνηγημένα νέφελα που η μανία του Αίολου τα σπρώχνει να τα ρίξει στα βουνά της Ίδης,² να τα στύψει εκεί στοιβάζοντάς τα και να γιομίσει τα ποτάμια της. Φαντάστηκε πως πέθαινε κείνη την ώρα, αφού στο μυαλό του άστραφταν όλες ετούτες οι εικόνες και χάνονταν στη στιγμή, καταπώς είχε ακούσει να λένε οι γέροντες ότι γίνεται την ώρα που ετοιμάζονται οι θνητοί να διαβούνε τον Αχέροντα, να μπουνε στο βασίλειο του Πλούτωνα. Απ' την άλλη όμως, το κορμί του άρχιζε να του στέλνει μηνύματα, σημάδια ζωής, καθώς ένας αφύσ πόνος, σαν το κάψιμο από σίδερο πυρωμένο, βγαλμένο μόλις απ' το καμίνι του Ήφαιστου, έσχιζε τον αριστερό του ώμο, πλάι στο λαμίο, ενώ στο στήθος του θαρρούσες πως στρογγυλοκάθονταν τα βόδια του Γηρυσόνη.

Ανοιξε πάλι τα μάτια του, δειλά-δειλά ετούτη τη φορά, φοβούμενος τις σαίτιές της Σελήνης, αλλά εκείνη είχε στο μεταξύ κατρακυλήσει απ' την κορφή του ουρανού και τον λόγιαζε απ' το πλάι, κρεμασμένη στ' ακρόκορφα των δέντρων που γράφανε τον ορίζοντα, έτσι που μπορούσε πια να μην την κοιτά κατάματα. Ο πόνος στο κεφάλι του δυνατός κι η βουή ήταν ακόμα έντονη, αλλά ένοιωθε να έχει πια πάρει πίσω τα χαλινάρια του εαυτού του, ότι δυνότανε τώρα να έχει το σθένος ν' αντισταθεί στα καλέσματα του Μύχιου³. Με μιαν ύστατη προσπάθεια, βοηθούμενος κι απ' τον αδάμαστο χαρακτήρα του, συνέφερε αρκετά για να έρθει ξανά σε επαφή με την πραγματικότητα.

² Η αναφορά γίνεται στην Μικρασιατική Ίδη, νότια της Τρωάδας, από την Προποντίδα και μέχρι τον Αδριαμυτινή κόλπο, την οποία ο Όμηρος αναφέρει με το επίθετο 'πολυπίδαξ' επειδή είχε πολλές πηγές.

³ Το επίθετο «Μύχιος» αποδίδεται στον Πλούτωνα.

Έρχονταν τώρα οι σκέψεις του σε λογική σειρά και λίγο-λίγο, την ίδια ώρα που πολεμούσε με το δεξί του χέρι να λευτερωθεί από το βάρος του νεκρού Ιάδμονα, όπως αυτός κείτονταν προτούμπα πάνω στα στήθια του και του δυσκόλευε την ανάσα, με κόπο αναχάραζε τις τελευταίες σκηνές που θυμότανε απ' τα χτεσινά, έτσι όπως, λίγο πριν πέσει το σκοτάδι, γυριζανε οι δυό τους αλαφροπάτητα πίσω στους δικούς τους, εκεί που τους περιμένανε κρυμμένοι, στο μεγάλο σύδεντρο, μέχρι να βρούνε περάσματα ασφαλή να μαζέψουνε πληροφορίες για τον τόπο που έπρεπε να διαβούνε, μη και βρεθούνε στα χέρια των διωκτών τους, ή των Μηθυναίων που γυροφέρνανε στην περιοχή.

Το κάψιμο στο ζερβί του ώμο έγινε ξαφνικά ανυπόφορο έτσι όπως το σώμα του Ιάδμονα κύλησε από πάνω του κι έπεσε τ' ανάσκελα δίπλα του. Στο φως του φεγγαριού είδε την αιχμή του βέλους που είχε τρυπήσει το χέρι του νεκρού φίλου του και στη συνέχεια καρφώθηκε στον ώμο του, έτσι που να δείχνει από μακριά πως ο Ιάδμονας ο ίδιος πέφτοντας πάνω στον Φανία του κάρφωσε ετούτη την αιχμή με το χέρι του λίγο πιο πάνω απ' την καρδιά.

Σπρώχνοντας τ' άψυχο σώμα από πάνω του, έτσι όπως πολέμαγε να λευτερωθεί απ' το βάρος του, δίχως να το καταλάβει τραβήξε –μαζί μ' εκείνο– και τούτη την αιχμή από τη σάρκα του. Το χέρι του Ιάδμονα έχοντας κατά περιέργη σύμπτωση βρεθεί ανάμεσα στο σώμα του και στη φορά του βέλους ανέκοψε τη δύναμη του, δεν το αφήκε να μπει βαθιά μέσα του, παρά μονάχα χώθηκε στο στήθος του τόσο, όσο να δίνει την εντύπωση πως έτσι που κείτονταν είχε περάσει τις πύλες του Άδη, καταπώς θα πέρναγε ο καθένας που στις καρδιάς το μέρος είχε μπηγμένη μια σαίτα.

Ο Ιάδμονας, σκέφτηκε, ο αγαπημένος Ιάδμονας είναι νεκρός! Στο μυαλό του ξεπήδησε η τελευταία εικόνα απ' τη σύντομη μάχη που δώκανε οι δυό τους, έτσι όπως πετάχτηκε πάνω τους ένα μπουλούκι αρματωμένοι, ίσα την ώρα που πίστευαν πια πως ο τόπος ήταν καθαρός και περπατού-

σανε πιο ξεθαρρεμένοι. Τα χάλκινα σπαθιά τους, το δικό του και του φίλου του, έγιναν ολοπόρφυρα απ' το αίμα το άλικο που χύνανε καθώς μπαίνανε άσπλαχνα στον οχθρών τους τα λαγόνια, ή τον λαϊμό, αποφεύγοντας επιδέξια τους θώρακες και τις ασπίδες που προστάτευαν τα στήθια τους. Ίδιοι θεοί υποχθόνιοι, ίδιοι Τιτάνες σ' αμάχη με δαιμόνια ανεβασμένα απ' τα Τάρταρα, λουσιμένοι στο αίμα, λουσιμένοι στις ολοπόρφυρες αχτίνες του ήλιου που έδνε και μάτωνε κι ο ίδιος, στεκότανε στο χθαμαλό που 'χανε πιάσει και σκορπούσανε το θάνατο απλόχερα σ' όλους αυτούς τους βέβηλους που η κακοκεφαλιά τους τους έστειλε μ' επιβουλή κόντρα στην αντρειοσύνη τους, όταν ο Φανίας, την ώρα που σκυφτός πολεμούσε να τραβήξει το σπαθί του απ' το λαϊμό εκείνου που έδειχνε για αρχηγός τους και τον τύφλωνε το αίμα του που πετάγονταν πίδακας στο πρόσωπό του, ένοιωσε ένα φοβερό τράνταγμα στο κεφάλι, θαρρείς ο ουρανός ο ίδιος με τις φλόγες του ήρθε ξάφνου κι έπεσε στην περικεφαλαία του. Σκυφτός καθώς ήταν, είδε τον χαλκό να κυλάει απ' το κεφάλι του και να πέφτει καταγής τσαλακωμένος, σα να τον πάτησαν φοράδες που δάγκωνε ο πόθος της άνοιξης τ' αχαμνά τους και κλωτσούσανε τη γης ασυγκράτητες, κακοπαθημένος σα να 'χε πέσει απ' τα τειχιά της Μυτιλάνας⁴ στους βράχους κείνους της βορινής μεριάς, της πιο ψηλής, και κείτονταν εκεί αξιοθρήνητο. Είδε το χέρι του που 'ταν σφιγμένο πάνω στη λαβή να λύνεται και ν' αδιαφορεί για το σπαθί του που πάντα ένα με την απαλάμη του γινότανε μέχρι που να τελειώσει η μάχη κι η σφαγή, να το σκουπίσει τότες απ' τα αίματα και να το χώσει με καμάρι στο θηκάρι του. Είδε την κοτρόνα που του είχαν ρίξει στο κεφάλι από απόσταση, μιας και του σπαθιού του η λάμα δεν άφηνε κανέναν τους πια άφοβα να πλησιάσει, να πέφτει εκεί μπροστά του και να κάθεται καμαρωτή στα ματωμένα χορτάρια περιμένοντας τον να κυλήσει πάνω της. Είδε την ασπράδα της να χάνεται, έτσι όπως την έλουζαν τα αίματα, κάνε δικιά

⁴ Η ονομασία της Μυτιλήνης στην Αιολική διάλεκτο της εποχής.

του, κάνε του σφαγμένου εκεί μπροστά του όπως στεκότανε ακόμα πάνω στα γόνατα και ψυχορραγούσε, πιο πολύ κρεμασμένος στο σπαθί, που πριν μια στιγμούλα ελάχιστη τραβούσε μ' αλογίσια δύναμη ο Φανίας, να το ξεκολλήσει απ' το κορμί του οχτρού, οπού το είχε χωμένο.

Έβαλε μια κραυγή ο Φανίας, μια κραυγή συρτή, τραβηγμένη απ' τα σωθικά του, σαν αγρίμι της νύχτας που έχει το θάνατο μέσα του περίσσιο και βούλεται να τον σκορπίσει παντού ολοτρόγυρα πριν ο ίδιος γίνει θύμα του, ένα ουρλιαχτό λύσσας μαζί και καταπονημένης θέλησης να μείνει ακόμα εκεί στη θέση του, να μάχεται δίπλα στον αγαπημένο του Ιάδμονα που απ' τη μεριά του θέριζε κι αυτός κορμιά, ψύχραμιος, αγέρωχος και στιβαρός, καταπώς τον ήξερε πάντα σ' όλες του τις στιγμές, κάνε εκείνες τις αμέριμνες της κρασοκατάνυξης, κάνε εκείνες τις άγριες της μάχης, όπου μέσα στο χαλασμό εκείνος περιδιάβαζε αδιάφορος λες για του χεριού του τα καμώματα, το μπράτσο του θαρρείς κι ήταν καμωμένο απ' τον Ήφαιστο, όπως ο Τάλως⁵, κι ανεβοκατέβαινε ασίγαστα μέχρι να κόψει, να σαρώσει κάθε αντίπαλο που η κακή του τύχη τον έφερνε μπροστά του. Έβαλε μια κραυγή ο Φανίας τέτοια, την ώρα που όρθωνε πάλι το ανάστημά του μαζεύοντας τα υπολείμματα όλα της δύναμής του, που σταμάτησε αμέσως κάθε κίνηση, κάθε χτύπος, κι απόμειναν παγωμένοι όλοι τους σαν ζωγραφιά φρέσκια σε τοίχο που το κόκκινο μπήκε περίσσιο και κυλούσε λεύτερα αναβλύζοντας από πληγές. Μόνο ένα βέλος που 'χε ξεφύγει από χορδή καμωμένη από διπλό έντερο στριφτό, σφύριζε αδιάφορα και ξέσκιζε τον αγέρα άφοβα, τραβώντας κατά τους δυό άντρες.

Σηκώθηκε παραπατώντας και ψάχτηκε να δει τις πληγές του, σπρωγμένος απ' το αίσθημα της αυτοσυντήρησης, να ξέρει αν οι Θεοί του δίνουνε ακόμα μέρες ζωής, ή είχανε πά-

⁵ Ο Τάλως ήταν ένα μηχανικό κατασκευάσμα του Ήφαιστου, ένα ρομπότ όπως θα λέγαμε σήμερα, δωρισμένο στον Μίνωα για να φυλάει την Κρήτη απ' τους οχτρούς της.

ρει πια απόφαση να τονε στείλουνε στο κόσμο των ψυχών σε λίγο. Έξω απ' το τραύμα κείνο το επιπόλαιο που μάτωνε ελάχιστα στο στήθος ψηλά, έτσι όπως τραβήχτηκε η αιχμή του βέλους κι αποσπάστηκε απ' τη σάρκα του, έξω απ' αυτό και τον πόνο στο κεφάλι που τον έκανε να θέλει να ξαπλώσει πάλι το κορμί του στα χόρτα, δίπλα σ' εκείνο του Ιάδμονα που κείτονταν ακίνητος με μιαν έκφραση έκπληξης στο ωραίο του πρόσωπο, ήταν γερός παντού, άθικτος κι ας ήτανε γιομάτος αίματα, λες κι ήτανε ένα σφαχτάρι ολάκερος που τ' άφησαν και φύγανε οι θύτες, για κάποιο λόγο άγνωστο, φύγανε βιαστικοί δίχως να ολοκληρώσουν τη θυσία τους, να ξεραίνονται πάνω του τα αίματα.

Έγειρε το κορμί του τώρα και γονάτισε δίπλα στον Ιάδμονα, ενώ τα μάτια του που καίγανε γιομίζανε δάκρυα, στάλες χοντρές και πυρρές που στέκονταν λίγο στα μάγουλα του, αναλυώνοντας το ξεραμένο αίμα κι ύστερα έπεφταν πάνω στο πρόσωπο του άψυχου Ιάδμονα, σαν μαργαρίτες πορφυροί αντιφεγγίζοντας πρώτα ακίνητοι το ασημένιο φως του φεγγαριού, στολίδια λες νεκρικά, κτερίσματα, να πάρει ο αγαπημένος τούτος μαζί του στον Άδη, κι ύστερα κυλούσανε αργά-αργά στα ζυγωματικά του, θαρρείς κι ο ίδιος ο πεθαμένος θρηνούσε βουβά για τον κόσμο π' άφηνε, για την αγκαλιά του φίλου του που εγκατέλειπε, για την ικμάδα του που κόπηκε απότομα ετούτο το ξεστό καλοκαιριάτικο βράδυ μέσα στη φύση της Λέσβου π' ευώδιαζε πεύκο κι αγριολούλουδα.

Ώρα πολύ αργότερα, όταν ο ήλιος είχε πια σηκωθεί δυό μπόγια στον ορίζοντα κι έπεφτε καυτός πάνω στην πλάτη του Φανία, που κουλουριασμένος είχε πια αποστάσει να θρηνεί κι απόμενε μουγγός, να κοιτάζει μονάχα τον Ιάδμονα, να ρουφήξει λες προσπαθώντας τη μορφή του, να την κρατήσει ανάγλυφη πάνω στις ψυχής του το δίσκο, ήρθε στ' αυτιά του, πίσ' απ' το βοηητό του κεφαλιού του που το 'χε λες συνηθίσει, πίσ' απ' τους ήχους της εξοχής, των εντόμων το ζουζουνητό, των πουλιών τα πεταρίσματα και τραγού-

δια, ήρθε και ξύπνησε τις αισθήσεις του τις χαυνωμένες απ' τον πόνο και τη θλίψη, ένας ήχος γνώριμος σε κάθε άντρα που τη ζωή του είχε συντροφέψει με τα όπλα. Χαλκός ακούστηκε ξεκάθαρα να χτυπάει πάνω σε χαλκό με δύναμη, έτσι απαράλλαχτα όπως όταν κατεβάξει στρατιώτης αντρωμένος το σπαθί του για να κόψει τον οχτρό στα δυό, μα τον αντιμάχεται, το ίδιο δυνατά κι επιδέξια τ' αντίπαλου η σπάθα σκορπώντας ολοτρόγυρα τον ήχο ετούτο τον μεταλλικό και τρώμο. Κοίταξε γύρω του, ψάχνοντας με το βλέμμα το δικό του σπαθί, ή ακόμα του Ιάδμονα. Τίποτα! Μήδε άλλο κανένα όπλο από κείνους που τους επιτέθηκαν και πλήρωσαν για τούτο με τη ζωή τους. Μόνο αίματα χυμένα στα χόρτα, αίματα που 'χε ρουφήξει το χώμα λαίμαργα. Το δίχως άλλο θα 'πρεπε να βρει μέρος να λουφάξει για λίγο, να κρυφτεί, μη και πέσει πάλι σε χέρια εχθρικά.

Σήκωσε στα χέρια του το άψυχο σώμα του Ιάδμονα, το σήκωσε τρυφερά, καταπώς σηκώνει η μάνα το κοιμισμένο παιδί της, μην το ξυπνήσει κι αλαφιαστεί το καημένο απ' την ανάγκη να φύγουνε. Το σήκωσε και τράβηξε κατά το χαμήλωμα, εκεί όπου οργίαζε η πρασινάδα στις όχθες του μικροπόταμου κι έκρυβε μέσα της τη δροσιά και τη γαλήνη για όλα τα ζούδια. Εκεί θα κρύβονταν για λίγο, μέχρι να γαληνέψει η φύση, να καταλαγιάσει η μάχη που απ' τον αχό της έδειχνε πως ήταν περιορισμένη.

Στη σκέψη του γάργαρου νερού που κυλούσε παγωμένο -έτσι όπως το θυμότανε από τα χτες, όταν μπρουμυτισμένοι οι δυό τους στην όχθη βουτάγανε τα κεφάλια τους στο νερό να τα δροσερέψουν απ' τον κάματο της πεζοπορίας και να διώξουν τον κουρνιαχτό του δρόμου που 'χε κατακαθίσει απάνω τους- στη θύμηση της δροσιάς του ένοιωσε μια δίψα απέραντη, μιαν αίσθηση πρωτόγνωρη, τόσο δυνατή που τον έκανε για λίγο, πολύ λίγο, όσο βαστά μιαν αστραπή, να θέλει να ξεφορτωθεί το βάρος που κουβάλαγε και να τρέξει ανεμπόδιστα να πέσει στο νερό. Τόση μεγάλη δίψα δεν τον έψησε καν τότε που κυνηγημένοι απ' τους Αθηναίους στην

Τρωάδα, στην πρώτη-πρώτη μάχη μαζί τους, όπου θαρρούσανε πως είχανε έργο εύκολο να κάνουνε και μπήκανε αφήφιστα στη μάχη, δίχως σχέδιο, κι ύστερα τρέχοντας αλαλιασμένοι, να σωθούνε πιάσανε τις έρημες ακρογιαλιές και προσμένανε μέρες να περάσουν τα καράβια τους να τους περιμαζέψουν, μη τολμώντας να βγούνε πάλι στο φανερό, να βρουν νερό να δροσίσουν τα χείλια τους που είχανε φρυγανιάσει απ' τη δίψα.

Ντράπηκε όμως, ντράπηκε τους Θεούς που τονε κοιτάγανε από ψηλά, κρυμμένοι πίσ' απ' τα σύγνεφα που σκεπάζανε τα κορφοβούνια κι ήρθε πάλι στα σύγκαλά του, υπομονεύοντας τη δίψα που του 'φερνε ζαλάδα. Ήτανε κι εκείνη η πληγή στο ξεθβί του ώμο που δεν έλεγε να κλείσει και μάτωνε ακατάπαυστα. Τώρα μάλιστα που σήκωνε και το βάρος του νεκρού είχε θυμώσει και τον έκαιγε σαν να 'χε πάνω της ακουμπισμένο ένα πυρωμένο πέταλο, τριανταφυλλί, βγαλμένο μόλις μέσ' απ' το καμίνι του χαλκωματή. Κάθε του βήμα ένας πόνος ανυπόφορος, μιά μαχαιριά στο στήθος φαρμακερή. Κάθε πατημασιά πιο μικρή απ' την προηγούμενη, πιο αδύναμη, λες κι ήτανε πιασμένος μεσ' τα δίχτυα μιας αράχνης θεόρατης που λαστιχάριζαν καθώς ξεμάκραινε, μα που δεν τον αφήνανε λεύτερο, κι όλο και λιγότευε η ικανότητά τους να τεντωθούν άλλο κι από πάνω αύξαινε η δύναμή τους που τονε τράβαγε προς τα πίσω, προς τα κάτω, να πέσει καταγής, μαζί με το φορτίο του, να ταπεινωθεί άλλη μιά φορά, ιδιαίτερα τούτη που 'χε στα χέρια του τον Ιάδμονα.

Φτάνοντας στην πρώτη συστάδα των θάμνων, εκεί όπου το πράσινο χρώμα οργίαζε σ' όλες του τις αποχρώσεις, στολισμένο μ' αμέτρητες πιτσιλιές σε κίτρινα, βιολετιά και κόκκινα, είχε πια αποκάμει, λες κι είχε περπατήσει μέχρι την άκρη του κόσμου. Τα χείλια του φλογισμένα έτρεμαν κι ο ιδρώτας του που κύλαγε απ' το μέτωπό του, αναβλύζοντας κάτ' απ' τα ξεραμένα αίματα που το κάλυπταν, έβγαινε κόκκινος κι έμπαινε στα μάτια του μεταμορφώνοντας τον κόσμο μπροστά του σ' εκείνο το άγριο σκηνικό που τρώμαζε

κάποτε, όντας παιδί, την τρυφερή ψυχή του ακούγοντας τις εξιστορήσεις των ραψωδών για τα ταξίδια του Ιάσονα κι άλλων ηρώων σε χώρες και μέρη, πέρα και κάτω απ' τον κόσμο ετούτο. Λύθησαν πια τα γόνατά του κι όλοι μαζί οι άλλοι του κορμιού του οι αρμοί χάσανε λες απότομα την αντοχή τους και τσακίσανε όπως η δρυς που πελεκάει ο Δίας με τον κεραυνό του σαν τύχει μανισμένος να την σημάδεψει. Σωριάστηκαν τα δυό κορμιά, του Φανία μαζί με του νεκρού Ιάδμονα, ένα κουβάρι ο ζωντανός με τον αποθαμένο και κυλίστηκαν στο πλαγινό της όχθης μέχρι που βρεθήκαν πάλι, όπως και πρώτα, αγκαλιασμένοι ν' αναπαύονται, το ένα μισό τους στο νερό και τ' άλλο σκαλωμένο στα νερόχορτα, μόνο που τούτη τη φορά ήτανε ο Φανίας από πάνω, έτσι παράξενα που τον ευνοούσε τώρα τελευταία η θεά Τύχη, να τον κρατάει ο πεθαμένος πάν' απ' του νερού την επιφάνεια. Κι ύστερα, σαν κατακάθισε η λάσπη π' ανασήκωσε το πέσιμό τους μπορούσε κανείς να δει, αρκετά πιο κάτω, μια κοκκινίλα που 'χε το νερό, έτσι καθώς περνώντας ξέπλενε τα σώματά τους απ' τα αίματα.

«Ανάθεμά σε γέρο σουρνοπόδη, ξενόφερτε!»

Ήτανε η φωνή του Αλκαίου, βροντερή που τον συνέφερε απ' τον λήθαργό του. Στο άκουσμά της -παρ' όλο που είχε ένα τόνο αυστηρό κι έδειχνε να κουβαλάει το θυμό του ποιητή- ένοιωσε μια βαθιά χαρά να φουντώνει μέσα του, μιαν ανακούφιση που ήρθε σαν αεράκι δροσερό να χαϊδέψει τα θερμασμένα του μάγουλα. Επιτέλους θα δει κάποιον δικό του, κάποιον σύντροφο και φίλο για να μάθει τι απέγινε! Ο Αλκαίος! Ευτυχώς είναι καλά! Σίγουρα καλά είναι αφού ακούγεται να μιλά έτσι, γιομάτος πάθος πάλι ενάντια σε ... ποιόν; Ποιόν αλήθεια ονοματίζει έτσι; Ας είναι όποιος θέλει. Αρκεί που ακούει τον Αλκαίο πάλι. Τον Αλκαίο που τονε θαύμαζε τόσο ο Ιάδμονας. Εκείνος αλήθεια του τον είχε

γνωρίσει από κοντά, τον έφερε στην παρέα τους. Ή μάλλον τον ήθελε στην παρέα τους, γοητευμένος απ' τον τρόπο που μίλαγε, απ' τη μαεστρία του να δένει τις λέξεις όμορφα, τόσο όμορφα, ώστε ν' ακούγονται σαν μουσική. Ο Φανίας το αναγνώριζε κι ο ίδιος αυτό το χάρισμα στον Αλκαίο, αλλά το πιο πολύ που τον δεχότανε στην παρέα τους ήτανε η λαχτάρα του Ιάδμονα να τον έχουνε μαζί τους, έτσι όπως μαζευόντουσαν τα βραδάκια και κερνούσε ο ένας τον άλλο νε γλυκό κρασί. Άλλωστε ο Αλκαίος ήταν από καλή γενιά, ήταν όμορφος στο πρόσωπο με καλοφροντισμένη γενειάδα που τον έκανε να φαίνεται ακόμα πιο αρχοντικός, ενώ η ίδια του η κορμοστασιά ήταν θεική.

Γύρισε με κόπο το κεφάλι του προς την πόρτα και τον είδε ακριβώς την ώρα που έμπαινε, να γιομίζει με τις φαρδιές του πλάτες και το μπί του όλο το κενό, έτσι που η κάμαρη σκοτείνιασε, μιας και η πόρτα εκείνη ήτανε το μοναδικό της άνοιγμα. Ύστερα, έκανε ένα-δυό διστακτικά βήματα μπροστά και το φως ξαναμπήκε στο δωμάτιο βοηθώντας τον να εντοπίσει και τη στρωμνή οπού ήτανε ξαπλωμένος ο Φανίας. Βρίσκοντας πάλι την αποφασιστικότητά του, προχώρησε ίσια, όρμηξε σχεδόν, πάνω του και τον έσφιξε στην αγκαλιά του, έτσι που ο Φανίας βόγκηξε υπόκωφα απ' τον πόνο που του 'δωκε το τραύμα του. Ο Αλκαίος ούτε που το πρόσεξε, μόνο άρχισε να του μιλά ασταμάτητα, καταπώς συνήθαγε πάντα να κάνει σ' όλες τις ευκαιρίες που εύρισκε ακροατές. Κι ήτανε ο λόγος του χειμαρρώδης, ήτανε συναρπαστικός έτσι που τονε φόρτωνε με πάθος και στολίδια, που οι ακροατές του ποτέ δεν φέρνανε αντίρρηση, ούτε που τονε κόβανε, παρά μόνο περιμένανε ευλαβικά να 'ρθει η ώρα, που καθώς θα στέγνωνε το σάλιο του θα σταματούσε από μόνος του για να ευφράνει το λαρύγγι του με κρασί ανακατεμένο με μέλι, εκεί όπου οι άλλοι θα πίνανε αυτή την ώρα νερόμελο. Μόνο που ο Φανίας ετούτη την ώρα, δεν είχε ούτε τη διάθεση ν' ακούσει τα περίπλοκα τερτίπια της γλώσσας τους που ξεχύνονταν απ' το στόμα του Αλκαίου,

ούτε και την υπομονή ν' ακούσει όλα όσα εκείνος ήθελε να πει. Ήθελε πρώτα και καλύτερα να μάθει πέντε πράγματα, μιας και από τότε που άνοιξε τα μάτια του, πριν δυο μέρες – ίσως και τρεις– σε τούτο το στρωσίδι, ούτε που τον αφήνανε να σηκωθεί, ούτε ακόμα είν' αλήθεια το μπορούσε κι έμενε κλεισμένος μέσα σε τούτη την κάμαρη, πιο πολύ στο σκοτάδι παρά στο φως, το περισσότερο να κοιμάται βαθιά –μπορεί γιατί το 'χε ανάγκη ο οργανισμός του, μπορεί πάλι να του δίνανε και τίποτα βότανα μέσα στο πιοτί του– έτσι που το μόνο που 'χε καταφέρει να μάθει ήτανε πως βρισκονταν στο Ιερό του Μέσου, όχι πολύ μακριά απ' το χώρο οπού 'χε πέσει εξαντλημένος κι ετοιμοθάνατος.

«Ο Ιάδμονας», μουρμούρισε με φωνή σπασμένη, «ο Ιάδμονας», ξανάειπε πιο δυνατά κι ακούστηκε πότερο σαν ανακάλημα η φωνή του παρά σαν ερώτημα.

«Δεν πρέπει ν' αφήνουμε την ψυχή στα βάσανα, γιατί με τον πόνο δεν προχωράμε», απάντησε ο Αλκαίος μ' ένα του δίστιχο που κουβάλαγε στο νου του ετούτες τις μέρες τις χαλεπές, γέννημα των δικών του παθών μα ταιριαστό και για τον Φανία, όπως τον έβλεπε την ώρα τούτη. Του 'σφιξε το χέρι μες τις απαλάμες του θέλοντας να του δείξει πως τον καταλαβαίνει κι έμεινε σιωπηλός, σα να ταξίδευε το μυαλό του ξαφνικά, σα ν' αφήκε το σώμα του εκεί, με τον Φανία να κρέμεται από τα χείλια του, το χέρι του να τρεμουλιάζει απ' την αγωνία μέσα στα δικά του, μα κείνος να πετάει αδιάφορα, ποιός ξέρει πού και τι να ψάχνει.

Ένα σουρσίμο αλαφρύ τους έβγαλε και τους δυό απ' την ακινησία της σκηνής αυτής, μια απαλή περπατησιά μιας μικρής που έμπαινε στην κάμαρη μ' ένα σταμνί στο χέρι. Γυρίσανε κι ο δυό ταυτόχρονα και την κοιτάξανε που στάθηκε για λίγο μπρος της πόρτας τη μπασιά, έχοντας πίσω της το φως τ' απομεσήμερου, λαμπρό κι ατίθασο σαν τα μαλλιά τ' αφέντη του, του Απόλλωνα, να χώνεται μέσα στην εσθία της και να την αφανίζει λες ολότελα, γράφοντας τ' άγουρου κορμιού της το περιγράμμα μ' αδρές γραμμές.

«Πως σε λένε;» Ρώτησε ο Αλκαίος με κάποια μικρή ταραχή στη φωνή του.

«Βύκχιδα», απάντησε η κοπέλα χωρίς δισταγμό κι αμέσως πρόσθεσε. «Βύκχιδα και με στείλανε να σας φέρω λίγο δροσερό νερό μήπως και διψάσετε».

«Δεν πρέπει ν' αφήνουμε την ψυχή στα βάσανα, γιατί με τον πόνο δεν προχωράμε, Βύκχιδα, και το καλύτερο φάρμακο να φέρουμε, κρασί να μεθύσουμε!»⁶

«Όχι νερό! Κρασί Βύκχιδα, κρασί να μας στείλει, που 'ναι το καλύτερο φάρμακο!» ξανάειπε ο Αλκαίος σε πεζό λόγο για να σιγουρέψει την παραγγελιά του, αλλά με φωνή που πρόδιδε μεγάλη ικανοποίηση καθώς τα προηγούμενα λόγια του βαλμένα στο μέτρο το ποιητικό, που βγήκαν αυθόρμητα ήταν αφεγάδιαστα.

Ο Φανίας δεν τον άντεχε άλλο. Μέσα του άρχιζε ν' αναβλύζει ένας θυμός δυνατός που σίγουρα θα έπαυε να 'ναι κρυφός, αν ο Αλκαίος από μόνος του δεν άλλαξε απότομα κι αφού τραβώντας το κάθισμά του πιο κοντά στο κρεβάτι του Φανία, σοβαρεύτηκε κι άρχισε να του εξιστορεί τα όσα είχαν συμβεί απ' την ώρα που αυτός με τον Ιάδμονα είχαν φύγει μπροστά απ' τη κολόνα τους, ν' ανιχνεύσουνε το δρόμο για την Πύρρα.

Πρώτα, του είπε, είχανε κάποιο ατύχημα, τη ρόδα μιας βοϊδάμαξας που έσπασε κι έκανε να πάψουν για λίγες ώρες να περπατάνε, έτσι που η απόσταση που θέλανε να καλύψουν ώστε να φτάσουν με το λιόγερμα στη θέση οπού 'χαν συμφωνήσει πως θα ξαναβρίσκονταν, ήταν πια πέρα

⁶ «Ου χροή κάκοισι θύμον επιτρέπην,
προκόψομεν γάρ ουδέν ασάμενοι,
ώ Βύκχι, φαρμάκων δ' άριστον
οίνον ενεικαμένης μεθύσθη».

Η μετάφραση είναι του Σ. Σκαρτσή.

απ' τη δύναμή τους. Είπαν τότες, να στείλουν τον Χάραξο να βγει πίσω απ' το λόφο απέναντι και ν' αγναντέψει πέρα, την πλαγιά, το ξέφωτο δίπλα στο δάσος, εκεί που ο Φανίας κι ο Ιάδμονας, τελειώνοντας το έργο τους θα στέκανε να τους καρτερούνε. Όμως, τονε συμβούλεψαν, να μην πάει πιο πέρα, παρά μονάχα να γυρίσει δίπλα τους πριν το σκοτάδι κατεβεί απ' τ' ουρανού τα δώματα και σκεπάσει τη πλάση με το μαύρο σεντόνι του.

Γύρισ' ο Χάραξος μονάχος του κι ανέφερε πως τίποτα δεν είδε, ούτε συνάντησε, μόνο πως άκουσε, την ώρα πάνω-κάτω που ο ήλιος ο αφέντης έγερνε κατάκοπος στο τέρμα τ' ουρανού, μιαν άγρια κραυγή, ένα ουρλιαχτό απόκοσμο, που μήτε λύκου έμοιαζε να ήτανε, μήτε ανθρώπου έτσι που έσκιζε τον αιθέρα κι έκανε τις κορφές των δέντρων να ριγίσουν και τα ζωντανά να βουβαθούν. Ήρθε η κραυγή από απόσταση, αυτό ήτανε σίγουρο, πόση δεν ήξερε, μα έκανε τα γόνατά του να λυθούν, να τρεμουλιάσουνε σαν τ' άγρια χόρτα που ξάφνου νοιώθουν πάνω τους του παγωμένου αγέρα την ανάσα. Πήρε αμέσως κι έτρεχε, να φτάσει στους δικούς του το γρηγορότερο, πιο πίσω που βαδίζανε ανυποψίαστοι για το θεριό του Κάτω Κόσμου που 'χε βρει κάποια σχισμάδα, κάποια χαρακιά κι ανέβηκε πάνω στον κόσμο ετούτη εδώ τη φλούδα κι αλυχτούσε αφρίζοντας. Γύρισ' ο Χάραξος ξέπνοος κι άρχισε ν' αραδιάζει κομπιαστά τα λόγια όλα ετούτα σκορπίζοντας τον πανικό στον κόσμο που τον άκουγε, κι όχι πως δεν φοβήθηκαν κι οι άντρες, μα το γυναικομάνι που δεν το βαστούσε η ντροπή σωριάστηκε αμέσως καταγής κι άρχισε να θρηνεί τη μαύρη τύχη του που φεύγοντας από της Μυτιλήνης τον περίβολο και την ασφάλειά της, βρέθηκε στην εξορία το δρόμο απ' την κακοκεφαλιά των αντρών που θέλησαν να πάνε ενάντια στον Μυρσίλο. Στήσανε μέγα θρήνο και μαζί τους τα παιδόπουλα που πίστεψαν πως ήρθε απ' τα Τάρταρα εκείνο το θεριό που λέγανε οι παραμάνες τους πως τρώγει τα μικρά σαν δεν τελειώνουν το φαί τους, ή κάνουν ζαβολιές. Τότες ήτανε, μέσα στον κοπετό και θρή-

νο, που στάθηκε ανάμεσό τους κείνη η παιδούλα απ' την Ερесь, η Σαπφώ με το γλυκό χαμόγελο στα χείλια και τη μελωδική φωνή κι έπιασε να τους τραγουδά πρωτάκουστα τραγούδια, τόσο απαλά στο άκουσμα που θα 'λεγες πως είχε πάρει τη μορφή της κάποια Μούσα, κάποια Θεά που τους λυπήθηκε κι είπε να τους παρηγορήσει για τα πάθια τους. Η πηκτίδα που ζωντάνεψε στα χέρια της, ίδια η τέχνη του Αριώνα ακούγονταν και πράννε τους φόβους ολονώνε που σιγά-σιγά γαλήνεψαν ολότελα, που ξέρανε πως σε τέτοιας μελωδίας άκουσμα ακόμα και ο Κέρβερος ήρεμος θα καθόταν, σαν κουτάβι.

Πήρε το λόγο τότες ο Αντιμενίδας, του Αλκαίου ο μεγάλος αδελφός που ήτανε γνωστός σε όλους για την αντρεία του και που τον σέβονταν για τούτο ακόμα κι οι οχτροί του και τους γκάρδιωσε, βγάζοντας το μακρύ σπαθί του που το σήκωσε ψηλά για να το δούνε όλοι να φεγγοβολά αντανακλώντας τ' ασημί του φεγγαριού, οπού 'χε πάρει τον ανήφορο του θόλου ολόγιομο κι έκανε τη νύχτα μέρα, κραδαίνοντάς το να ορκίζεται στον γιό του Κρόνου⁸, πως με τη λάμα αυτή που ως τα τώρα έκοψε όποιον μπροστά του βρέθηκε σ' αμάχη, έτσι και τώρα θα τους γλύτωνε απ' του θεριού τα δόντια. Μόνο, καλύτερα να πέρναγαν τη νύχτα τους εκεί, στο ξέφωτο που 'χαν σταθεί, ανάβοντας φωτιές και βάζοντας διπλοσκοπιές, ώστε κοντά στην αντρεία να δείξουνε και σύνεση.

Έτσι και κάνανε!

Κόπασε τότες γοργά η ταραχή του κόσμου και βρήκε τρόπο να τους πάρει ο Μορφέας⁹ αγκαλιά, όλους εκτός τους αρχηγούς τους, τον Αλκαίο τον ίδιο, τον Αντιμενίδα και τον Κίκυ, τα τρία δηλαδή αδέρφια που 'χανε πρωτοστατήσει στο κίνημα ενάντια στο Μύρσιλο κι ήταν εκεί παρόντες, γιατί ο Πιττακός είχε ξεμείνει πίσω στη Μυτιλήνη, να κοι-

⁷ Μουσικό όργανο, είδος άρπας, ειδικό για γυναίκες.

⁸ Γιος του Κρόνου ήτανε ο Δίας, που αλλιώς λεγότανε και Κρονίδης.

⁹ Θεότητα του ύπνου.

τάξει μήπως έκανε τα πράγματα καλλίτερα για τους δραπέτες, ενώ ο Φανίας, καθώς ξέρει da ο ίδιος, ήτανε μπροστά, μαζί με τον Ιάδμονα και χάνοντας πια κάθε ελπίδα πως θα γυριζανε απόψε κοντά τους, κάνανε ένα μικρό συμβούλιο κι αποφασίσανε να ξεκινήσει ο Αντιμενίδας με το χάραμα, μαζί με τρεις ακόμα άλλους –μέσα σ' αυτούς κι ο Χάραξος– να πάει μπροστά να ψάξει, σημάδια να γυρέψει για τα όσα είπ' ο Χάραξος κι ακόμα, τον Φανία ανταμώνοντας, μαζί με τον Ιάδμονα, να στρέψουν πίσω να βρεθούν όλοι μαζί ξανά, στο δρόμο για την Πύρρα.

Με το που βάφτηκε μενεξελιά η ανατολή, προαναγγέλοντας μ' αυτόν τον τρόπο τον ερχομό του Φαέθωνα να καβαλάει με μαεστρία το άρμα του ήλιου, ίσια τραβώντας στον ανήφορο, πήρε ν' αρματώνεται ο αντρειωμένος Αντιμενίδας, βουβός, βουτηγμένος στις έγνοιες, μιας κι ήξερε πως τα μάτια ολονώνε ήτανε πάνω του κι ας έκαναν πως δεν κοιτάνε, πως τάχα βρίσκονται ακόμα σ' όνειρα μπλεγμένοι και βαρυστενάζουν μέσ' τον ύπνο τους. Μαζί του κι οι συντρόφοι του οι διαλεγμένοι για τον σκοπό τον ίδιο, άλλος σκυφτός έδενε τις κνημίδες του, άλλος ολόρτος φόραγε το κράνος του με του αλόγου την ουρά θυσανωτή να πέφτει όμορφα στην πλάτη του, κι άλλος καθήμενος περιμένε –ο Χάραξος ήτανε τούτος– που από ώρα είχ' ετοιμαστεί, λες και δεν είχε καν ξαπλώσει όλη νύχτα το κορμί του. Κι όταν η πρώτη-πρώτη σαϊτιά, χρυσή πορτοκαλένια, χύθηκε απ' την κορφή του Πυρραίου κι έβαψε τις κορφές των πεύκων, κινήσανε οι τέσσερείς τους γοργά και χώθηκαν στο δάσος, ίσια τραβώντας για τη δύση, κατακεί που χτες το δείλι νόμισε πως άκουσε ο Χάραξος το ουρλιαχτό. Τρέχανε μέσα στο σύθαμπο, κάτ' απ' τα πυκνά κλαδιά, ο ένας πίσ' από τον άλλον σαν δαιμόνια και χτύπαγε ο χαλκός που τους ετύλιγε, βροντούσε κι έδιωχνε τα ξωτικά που δεν είχαν προλάβει ακόμα να καθούν στις τρύπες τους, τρομάζοντάς τα. Τρέχανε αναδεύοντας τις σπάθες μεσ' τις απαλάμες τους, αφήνοντας τ' άδεια θηκάκια να χορεύουνε ανάλαφρα απάνω στα μεριά τους.

Σταμάτησε για λίγο εδώ ο Αλκαίος την αφήγησή του και με τα μάτια ακολουθούσε τη Βύκχιδα που 'χε προβάλλει πάλι μπρος την πόρτα φέρνοντας το κρασί που προηγούμενα της είχανε ζητήσει. Σταμάτησε και γέμισε το κύπελό του μ' άλικο πιωτό, το σήκωσε ψηλά κι ευχόμενος να πέσει ο ουρανός βαρύς στο βρώμικο κεφάλι του Πιττακού, το ήπιε μεμιάς, λες κι ήτανε νερό πηγής καθαρίο. Ο Φανίας τον κοίταξε ξαφνιασμένος. Στο νου του γύρισαν τα λόγια του Αλκαίου λίγο προτού μπει στην κάμαρη. Όστε για τον Πιττακό προορίζονταν! Βέβαια! Ο Αλκαίος εκείνον έβριζε 'σουρνοπόδη'¹⁰ και 'ξενόφερτο'¹¹. Αλλά γιατί; Τι έγινε ώστε να καταφέρεται εναντίον του και μάλιστα με τόσο μεγάλο θυμό; Ήθελε να ρωτήσει, να μάθει αμέσως, αλλά ο Αλκαίος πήρε πάλι το νήμα της αφήγησής του απ' εκεί που το 'χε κόψει και αποφάσισε να τον αφήκει να τα πει όπως τα ήθελε εκείνος. Ήταν άλλωστε ανώφελο. Ο Αλκαίος έλεγε πάντα αυτό που ήθελε, όπως ο ίδιος το ήθελε. Ανακάθισε στο στρώμα του, ρούφηξε μιά γερή γουλιά απ' το κρασί που τον κέρναγε η μικρούλα Βύκχης κι αφήκε τον Αλκαίο να διαλέγει ο ίδιος τα λόγια που θα του 'λεγε.

«Στο δάσος μέσα, κει που είναι πιο πυκνό, τόσο που λες πως έχεις φύγει απ' της Μακαρίας¹² το γλυκό, το ήμερο τοπίο, πως έχεις βρεθεί πολύ μακριά, σ' εκείνα κει τα μέρη των Υπερβορείων, όπου κι ο ίδιος ο Απόλλωνας με χίλια ζόρια σκάει πρόσωπο, διωγμένος απ' τη μούγλα π' αναδίνει η γης,

¹⁰ «σαράποδα», ή και «σάραπον», επειδή είχε πλατυποδία κι έσερνε τα πόδια του, μαζί με πολλές άλλες βρισιές και περιφρονητικές εκφράσεις που αφορούσαν τη σωματική διάπλαση και παρουσία του Πιττακού, χρησιμοποίησε ο Αλκαίος για να μειώσει το κύρος του πολιτικού του αντίπαλου.

¹¹ Ο Πιττακός ήταν γιός του Ύρρα που είχε έρθει απ' τη Θράκη κι εγκατασταθεί στη Μυτιλήνη. Ήταν κι αυτό άλλη μιά πηγή λιβελλογραφίας ενάντια του απ' τη μεριά της ντόπιας αριστοκρατίας.

¹² Ένα από τα πολλά ονόματα που είχε το νησί της Λέσβου. Στα Ομηρικά έπη απαντούμε τη φράση 'Μάκαρος έδος' που σημαίνει 'η χώρα του Μάκαρος'. Αλλα ονόματά της είναι 'Ιμερτή' δηλαδή Ποθητή και 'Λασία' γιατί ήταν δασωμένη,

τόσο μέσα στο δάσος, όπως ετούτοι προχωρούσαν, ακούνε θρήνους, βογγητά κι αναστενάγματα, σαν κάποιος να πονεί πολύ και κλαίει, ή κάποιος πάλι να 'ναι πεθαμένος και οι δικοί του να τον κλαίνε ολοτρόγυρα. Σιμώνε σιγά, με προφυλάξεις, για να δούνε μήπως η αιτία του θρήνου τους ήταν αυτό το πλάσμα που ο Χάραξος, με τόσο τρόμο το άκουσε να αλυχτά το περασμένο δειλί. Ή μήπως -το σκέφτηκαν κι αυτό- μήπως εσάς τους δυό σας βρίσκανε, σε πόνο μεγάλο, αιχμάλωτους, δεμένους, να στενάζετε, σε χέρια βέβηλα, εχθρικά; Κι αν ήταν έτσι (πόσο καλύτερα θα ήτανε στ' αλήθεια;) να πέφτανε απάνω στους ανόσιους για να σας λευτερώσουν. Ακούγονταν μαθές πως κάπου εδώ σε τούτα τα βουνά, σ' απρόσιτο λαγκάδι, είχε λημέρι κάνει ο Ονομακλής, εκείνος και ο αγριάνθρωπος, που η φήμη του η απαίσια κάνει πολλούς ακόμα να τρομάζουνε κι ας είναι πια νεκρός.

»Σιμώνε συρτά κι αυτιάζονταν τους ήχους που 'βγαίνουν απ' τη σπηλιά τους, μήπως φωνές γνωστές, οι δικές σας φωνές ακούγονταν, να μάθουν θέλανε την τύχη σας και τίποτ' άλλο. Αν ήτανε μαθές κι είχαν αυτοί προβλήματα δικά τους, είτε με κείνο το θεριό, είτε με κάτι άλλο που εμάς λίγο μας ένοιαζε να φεύγαν από κει πισωπατώντας με προφύλαξη γιατί εμάς η μόνη μας φροντίδα ήτανε να φτάσουμε όλοι μαζί, μ' ασφάλεια, στην Πύρρα. Θρήνοι μονάχα βγαίνουν απ' εκεί, θρήνοι και κλάματα από γυναίκες που μοιρολογούσαν κάποιον π' ανάμεσό τους πρέπει να 'τανε σπουδαίος γιατί κι οι άντρες στης σπηλιάς το έμπα κάθονταν σκυμμένοι ένα γύρω, σιωπηλοί το πιο πολύ και πίνανε κρασί ανέρωτο.

»Κι ως είχαν πια οι edικοί μας πιστέψει πως η τύχη σας δεν ήταν να φανερωθεί σε τούτο δω τ' απάντημα, σηκώνεται ο πιο ψηλός, ο πιο γεροδεμένος από δαύτους, απλώνοντας τις πλάτες του που σκιάζανε τους άλλους και παίρνοντας στα χέρια του ένα σπαθί που κρέμονταν σ' ένα παλούκι όρθιο, μέσα σ' ένα θηγάρι από προβιά, κακότεχνο, δυο λόγια είπε, βάρβαρα μιλώντας, για τον νεκρό που κλαίγαν μέσα οι γυναίκες, πως τώρα που ο Άδης δέχεται τον σκύλο τον Ονο-

μακλή, το λόγο πια εκείνος θα τον έχει, δίχως αντίλογο τις προσταγές του να ακούνε, γιατί αλλιώς ετούτη δω η σπάθα που τον σκότωσε –κι είναι δικιά του τώρα– θα πέσει πάνω στα λαϊμά του, προτού προλάβει την κουβέντα του εκείνος ν' αποσώσει. Είπε και ξεθηκάρωσε κι άπλωσε τη χερούκλα του στον ουρανό με το σπαθί να σειέται πάν' απ' τα κεφάλια ολονώνε, το λόγο του έτσι θέλοντας να κάνει πιο τρανό, μήπως κανείς τον πάρει απήφιστα και τον αμφισβητήσει.

»Το όπλο τούτο το περίτεχνο, φτιαγμένο μόνο για να βρίσκεται σε χέρια ευγενικά, έτσι όπως μέσ' απ' την προβιά αναδύθηκε αστράφτοντας, ίδια που βγαίνει ο νάρκισσος μέσ' από τα λασπόνερα, τράβηξε σαν μαγνήτης πάνω του τα βλέμματα ολονώνε, όπως τραβάει πάνω της τα μάτια των αντρών, κάνε από γενιά ευγενική μ' εκλεπτυσμένο γούστο, κάνε απ' της φτωχολογιάς τ' αγροίκο γέννημα, η κόρη η πιο όμορφη στα καλλιστεία του Μέσου¹³. Το είδε πρώτος ο Αντιμενίδας και το γνώρισε πως ήταν του Ιάδμονα, που το 'χε πάλι εκείνος κερδισμένο απ' Αθηναίο ιππέα σε μάχη που έστησαν οι δυό τους έξω απ' το Σίγειο όταν εκείνος έβγαине απ' την παράταξή τους, ντυμένος μέσα στο χαλκό μα και στ' ασήμι κι έλαμπε ίδιος ο Άρης μέσα στην πανοπλία του τη ψιλοδουλεμένη απ' τους τεχνίτες δούλους της Ατθίδας¹⁴ και τραβώντας ίσια προς το μέρος μας, μας προκαλούσε να βρούμε τον πιο αντρειωμένο απ' την πόλη μας να μετρηθεί μαζί του. Βγήκε τότες από μόνος του ο Ιάδμονας, δίχως κανείς να τον προτρέψει, κακίζοντας όλους αυτούς που παίνευαν του Αθηναίου το γερό παράστημα και την λαμπρή θωριά του, κι οτιεύοντας οι ίδιοι. Βγήκε κι αναμετρήθηκε μαζί του μεσ' το σταροχώραφο, μεσ' τα σπαρτά που είχαν ωρμάσει και σαν τον θεριστή τον άξιο που ξέρει τη δουλειά

¹³ Στο Ιερό του Μέσου, κοινό ιερό χώρο για όλες τις λεσβιακές πόλεις, οργανώνονταν κάθε χρόνο διαγωνισμός ομορφιάς, κάτι ανάλογο με τα σημερινά καλλιστεία, όπου οι κατά γενική ομολογία όμορφες γυναίκες της Λέσβου, έδειχναν, εκτός απ' τα σωματικά τους προσόντα και την νεωτερική θέση τους στην αρχαιότητα.

¹⁴ Μια ακόμα ονομασία της Αττικής.

του, έτσι σε λίγο θέρισε του Αθηναίου ιππέα την ζωή που την αποκοτιά του πλήρωσε μ' αυτό τον τρόπο. Το τροπαιο που κράτησε ο Ιάδμονας από αυτή τη μάχη ήταν εκείνο το σπαθί, ενώ τα άλλα όλα λάφυρα τα κρέμασε στου Απόλλωνα το ιερό στην Κίλλα».¹⁵

Ο Φανίας ήταν έτοιμος να εκραγεί, να πιάσει ήθελε αν ήταν δυνατόν τον ποιητή από τα γένια που τον κρατούσε ώρα τώρα αιχμάλωτο στον πόθο του να στολίζει τα λόγια του αδιάκοπα και να γιομίζει την κάθε φράση του με φραστικές περικλοκιάδες, δίχως να φτάνει εύκολα στο τέρμα όπου μοναχά κανείς με λόγια σταράτα καταφέρει να 'ρθει.

«Μα τον Δία!» φώναξε. «Τα ξέρω όλα τούτα! Μήπως δεν το θυμάσαι πως ήμουν κι εγώ εκεί; Προχώρα, σε παρακαλώ, προχώρα την αφήγηση σε κείνα που δεν ξέρω!»

Βρήκε αφορμή ο Αλκαίος και σταμάτησε να πιει κι άλλο κρασί από το κύπελλο. Κατέβασε το πιοτό του, γουλιά-γουλιά, δίχως να βιάζεται κι αφού αφήκε τον ουρανίσκο του να πιάσει έντονα τη θεία γεύση, κοίταξε τον Φανία με τρόπο επιτιμητικό, τον μέμφονταν λες που δεν στιμάριζε την τέχνη του στο λόγο, μον' ήθελε ξερά-ξερά να πούνε δυό κουβέντες, θαρρείς κι ο χρόνος τους κυνήγαγε.

«Τώρα που πήγε ο Πιτακός κι έγινε ομάδι με τον Μύρσιλο, βλέπω να έχουμε μπροστά μας χρόνο άφθονο να σπαταλούμε μακριά απ' την αγαπημένη μας πατρίδα. Δυνάμωσε πολύ τώρα ο τύραννος, μιας κι ο ξενοφερμένος ήρωας της πόλης μας πήγε με τη μεριά του. Μην βιάζεσαι λοιπόν, Φανία μου καλέ, και μην αδημονείς να φτάσουμε πιο γρήγορα στο τέρμα, γιατί ετούτο δείχνει να 'ναι μακριά ακόμα. Μόν' ας σηκώσουμε και πάλι το ποτήρι μας να πιούμε στην ανάρρωσή σου, τι πρέπει μ' όλη μας τη δύναμη, όλοι μαζί εμείς που αγαπάμε τη ζωή τη λεύτερη, να μπούμε πάλι στον αγώνα ενάντια σ' αντιπάλους δυνατούς. Στην υγιά μας!». Είπε με στόμφο και ξανασήκωσε το κύπελλο που όση ώραμίλαγε το γέμιζε και πάλι.

¹⁵ Αρχαία πόλη στο μυχό του κόλπου της Τρωάδας, απέναντι απ' τη Μήθυνα.

‘Ὅστε λοιπόν, για τούτο ήταν που τον Πιπτακό είχε στο στόμα του παρμένο ο Αλκαίος’, σκεφτόταν ο Φανίας την ώρα που τα χείλη του κι εκείνος έβρεχε με το γλυκό κρασί, ‘μα, για να μάθω την συνέχεια, δίχως να βγάλω γνώμη, γιατί εμένα τούτο δω το πράγμα πολύ παράξενο μ’ ακούγεται. Είναι μαθές ο Πιπτακός –καταπώς ο ίδιος τον γνωρίζω– άνθρωπος μειλίχιος κι ούτε που νοιάζεται να κάθεται στο σβέρο κανενός. Κι αν είναι σουρνοπόδης και ξενόφερος, δεν παύει να ’ναι κείνος, που βάζοντας τα στήθια του μπροστά στον Ολυμπιονίκη Φρύνωνα, των Αθηναίων την κεφαλή κι έσωσε των Μυτιληναίων την τιμή όταν ‘κάποιοι’ απ’ αυτούς πετάγανε τα άρματά τους και τρέχανε σαν τους λαγούς να σώσουν το ευγενικό, ντόπιο τομάρι τους’.

«Για λέγε το λοιπόν, Αλκαίε, με όποιο τρόπο σε βολεύει κι όπως εσύ πιστεύεις πως θα πρέπει να ειπωθύνε όσα στις μέρες τούτες που εγώ στην πόρτα του Άδη ήμουνα μπροστά, αφήνοντας του κόσμου ετούτου τα σπυδαία πίσω μου», είπε με ύφος κουρασμένο, δίχως ν’ αφήσει να φανούν οι σκέψεις του στον συνομιλητή του. Εκείνος πάλι, δοσμένος στου κρασιού τη γεύση την ηδονική, μα και στην ευχαρίστηση που του ’δωκε ο Φανίας αφού παρέδωσε ξανά στα χέρια του τα γκέμια της κουβέντας, ούτε καν πρόσεξε τον ίσκιο που πλανήθηκε στα μάτια του Φανία, μόν’ απ’ εκεί που την αφήγηση σταμάτησε, έπιασε τη συνέχεια να ιστορεί, όπως αυτοί του τα ’παν που τα ζήσανε.

«Ακράτητος», του είπανε, συνέχισε ο Αλκαίος, «πετάγεται πρώτος ο αδερφός μου, δίχως να δείξει σύνεση μιας και τον είχε συνεπάρει η οργή κι ύστερα τον Αντιμενίδα ακολουθήσαν κι οι άλλοι, σαν λύκοι πεινασμένοι μες το καταχείμωνο που βρήκανε κοπάδι ξεμοναχιασμένο, το αίμα του καλού Ιάδμονα και το δικό του –καθώς το πίστευαν εκείνη τη στιγμή– ν’ εκδικηθούνε. Χτυπούσανε με λύσσα και σκορπούσανε τον θάνατο σ’ αυτούς κι άλλους πεντέξι που από μέσα απ’ τη σπηλιά ξεπεταχτήκανε με κοντομάχαιρα στα χέρια. Γιορτή μεγάλη για τον Χάροντα π’ όλους τους εσύναξε,

άλλον να πέφτει δίχως το κεφάλι του κι άλλον με τρύπα στα λαγόνια. Όλο εκείνο το κακό, μέσα σε λίγη ώρα. Οι ίδιοι, δίχως καμιά λαβωματιά, χωρίς καν γρατσουνιά από τους άξεστους αυτούς, αφού τελειώσαν τη σφαγή και ψάξαν μάτια τους δικούς τους να βρουνε στη σπηλιά, εσένα δηλαδή και τον Ιάδμονα, πέσανε στον κατήφορο, εκεί που ρέει το νερό μέσα σε βάτα και σε λυγαριές, ένα ποτάμι λιγοστό μα καθαρό σαν κρούσταλλο. Τρέξανε κατά κει να πλύνουνε τα αίματα απ' τα χέρια τους, να καθαρίσουνε αυτοί και τα σκουτιά τους πριν ξαναβγούν στη δημοσιά και πέσουνε στο δρόμο για το Ιερό, όπου ικέτες θα προσπέφταμι' όλοι -σαν το θέλανε οι Θεοί- κατά το σχέδιό μας.

»Εκεί, στην όχθη του τη λασπερή, ανακαλύψαν τα κορμιά σας μπλεγμένα σε ρίζες και κλαδιά θάμνων, το πιο πολύ μεσ' το νερό παρά στο χώμα. Ήταν το σώμα του Ιάδμονα πεσμένο έτσι, που θαρρούσες πως γαλήνια κάτ' από το νερό καθότανε, μόνο και μόνο εσένα να κρατάει στην επιφάνεια, με μάτια ανοιχτά να σε φυλάει από πνιγμό, σάμπως ολοζώντανος, καθώς στ' αλήθεια πεντακάθαρο το βλέμμα του φωτούσε και τ' ωραίο του πρόσωπο άλλαζε όψεις, έτσι που το ξανθό του το μαλλί παιχνίδιζε με του νερού το πέρασμα, ίδιος ο γιος της Νύμφης που το ποτάμι κατοικεί και διαφεντεύει. Μονάχα όταν έξω σας τραβήξανε και γύρισε το σώμα μπρούμυτα πάνω στη γης, φάνηκε τότες η πληγή που έχασκε στη πλάτη του, μιά τσεκουριά πρέπει να ήτανε που του 'κοψε στα δυό τη ραχοκοκαλιά και στέρησε τη γης απ' τον ανθό της».

«Μόνο αυτή την πληγή, μόνο αυτή τη λαβωματιά του βρήκανε;» ρώτησε ο Φανίας μ' αγωνία καθώς μεσ' το μυαλό του είχε ξανάρθει η σκοτεινιά της ώρας αυτής που πήρε και τον τύλιγε, ορθός καθώς στάθηκε μετά το χτύπημα στο κεφάλι -αυτό το λίγο που κατάφερε να σταθεί- με τον Ιάδμονα να έχει γυρίσει προς τη μεριά του, έτσι όπως άκουσε την κραυγή αυτή την απόκοσμη και ξαφνιαστήκη. Γύρισε ο Ιάδμονας και τον είδε λουσμένο στα αίματα να ορθώνει-

ται σαν λαβωμένος Τιτάνας χτυπημένος απ' τους κεραυνούς του Δία, είδε και το βέλος που έσχιζε τον αγέρα με δύναμη, τραβώντας ίσα για την καρδιά του Φανία κι άπλωσε το χέρι του το οπλισμένο, σε μιαν απελπισμένη προσπάθεια να μποδίσει με τη λάμα του σπαθιού του τον θάνατο να χωθεί στα φυλλοκάρδια του Φανία. Κι ας μη πει ποτέ κανείς πως δεν τα κατάφερε, αφού ζωντανή απόδειξη για τούτο είναι ο Φανίας ο ίδιος που κάθεται τώρα εδώ μ' ένα κύπελλο κρασί στο χέρι και ακούει τον Αλκαίο να του ιστορεί μαστορικά τα όσα τρέξαν τις μέρες που εκείνος κείτονταν αναίσθητος στο κρεβάτι. Όμως..., όμως αλίμονο, δεν γίνανε τα πράγματα έτσι που ο Ιάδμονας τα σκέφτηκε. Το χέρι του πετάχτηκε αστραπιαία, σαν φίδι που λύνει ξάφνου την κουλούρα του κι ορμά στο θήραμά του, αλλά στη φόρα του εβγήκε λίγα δάχτυλα πιο μπρος και η σαίτα, αντί να βρει το μέταλλο, βρήκε την πάνω μεριά της απαλάμης του, σφιγμένης καθώς ήτανε απάνω στη λαβή του σπαθιού του και ξεθιλύκωσε τα δάχτυλά του π' αφήκανε τ' όπλο να κυλιστεί στο χώμα. Σαν να μην έφτανε τούτο, πήρε με τη δύναμή που 'χε το χέρι του μαζί της και σαν καρφώθηκε στη συνέχεια στο στήθος του Φανία, του βάσταξε το χέρι εκεί, παρασύροντάς τον στο έδαφος έτσι όπως ο Φανίας κυριευμένος απ' το σκοτάδι κυλούσε καταγής. Εκεί, καταπώς φαίνεται, πεσμένο κάτω, άοπλο και με το χέρι καρφωμένο, τον βρήκαν στόχο εύκολο οι οχτροί τους και τον βάρεσαν με το τσεκούρι πισώπλατα. Τι απόγινε, γιατί φύγανε, ούτε το ήξερε, ούτε και θα το μάθει πια κανείς, γιατί -έτσι όπως του τα ιστόρησε ο Αλκαίος- πληρώσανε τ' ανόσιά τους έργα με τη ζωή τους την άλλη μέρα. Στη σκέψη τούτη ένοιωσε μιαν αγαλλίαση.

Άνοιξε τα μάτια που 'χε κλείσει δίχως να το καταλάβει όσο ανανογιότανε τα όσα είχαν τρέξει κι είδε τον Αλκαίο να τον κοιτά ερευνητικά.

«Είσαι καλά;» τον ρώτησε, «μήπως σε κούρασα με τα πολλά που σου είπα;»

Ο Φανίας άδραξε την ευκαιρία, μιας κι ήθελε, τώρα που

είχε πια ξεκάθαρα νογήσει τι ακριβώς είχε συμβεί, κι ακόμα που φοβότανε μη κι ο Αλκαίος την κουβέντα φέρει πάνω στη συμπεριφορά του Πιπτακού ζητώντας του να κρίνει εναντίον του, κάτι που πρώτα θα 'θελε να το σκεφτεί, να το ζυγιάσει αρκετά, γιατί ο ίδιος είχε τον πρώην εταίρο τους σ' εκτίμηση και θα του ήταν δύσκολο να πει κουβέντες που δεν ήξερε πόσο σωστές θα ήταν.

«Είναι αλήθεια», άρχισε να λέει, «πως όλα όσα μου 'πες, είναι πολλά, μα πάλι λίγα για να πω πως χόρτασα ν' ακούγω για τον αγαπημένο Ιάδμονα κι όλους εσάς τους φίλους, μ' ακόμα το κεφάλι μου θαρρείς πως δεν δουλεύει. Ένα μελίσσι λες πως φώλιασε στο πίσω μέρος του κρανίου μου κι αχολογάει στο βάθος, έτσι που μόνο με προσπάθεια μπορώ πια να κρατιέμαι στο ύψος της κουβέντας σου κι αγωνιώ μη τάχα εκεί που μου μιλάς εσύ, γείρω εγώ στο πλάι ροχαλιζο-ντας κι αγενής να σου φανώ».

«Τότε, να σταματήσουμε εδώ για σήμερα, αφού πρώτα αδειάσουμε τους κύλικες, πίνοντας στην υγιά μας και σαν θελήσουν οι Θεοί που τους χρωστάμε χάρη, καθώς στο τόπο τούτο εμείς ικέτιδες που ήρθαμε, μας δέχτηκαν φιλόξενα και μας βαστούνε σε ασφάλεια απ' τους οχτρούς μας, καλά εσύ θα γίνεις, θυσίες να προσφέρουμε τρανές με βόδια παχιά που να φτάνει η τσίκνα τους μέχρι τα σύγνεφα, στον Δία πρώτα τον Αντίαιο, των ικετών θεό και ύστερα στην Ήρα, την Αιολίδα ένδοξη θεά, μητέρα των πάντων»,¹⁶ απάντησε ο Αλκαίος την ίδια ώρα που γέμιζε πάλι τα ποτήρια τους.

«Μου φαίνεται παράξενο που ξέχασες τον τρίτο απ' τους Θεούς, τον μέγα Διόνυσο, απ' την τριάδα των Θεών οπού είναι τούτο το Ιερό αφιερωμένο», ακούστηκε να λέει ο Χάραξος απ' την πόρτα, καθώς έμπαινε. «Γεμίστε μου κι εμένα ένα ποτήρι, να πιούμε όμως γρήγορα Αλκαίε, γιατί φτάνει στην πύλη του Ιερού ώρα την ώρα, η πρώτη ομάδα απ' τις όμορφες, από την πόλη της Άντισσας¹⁷ νομίζω, να παραβγούν

¹⁶ Αιολίαν [κ]υδαλίαν θεόν πάντων γενέθλιαν

¹⁷ Οι πόλεις-κράτη της Λέσβου την εποχή εκείνη ήτανε οι εξής: Μυτιλήνη,

στην ομορφιά όλες τις άλλες κοπελιές της Λέσβου, που σύντομα θα μαζευτούν εδώ μέχρι τη γέμιση του φεγγαριού να πάρουν μέρος στους αγώνες, έτσι όπως κάθε χρόνο γίνεται σ' ετούτο δω τον τόπο».

«Δεν είναι που τον ξέχασα, πως είναι δυνατόν να λησμονήσω εγώ ο Αλκαίος τον Διόνυσο;» γέλασε ο Αλκαίος βροντερά, «μόνο που σχέδιο είχα πονηρό», πρόσθεσε αμέσως «να πιούμε άλλο ένα κύπελλο ακόμα στ' όνομα εκείνου π' έφερε στον κόσμο δώρο την ξεχωριστή ετούτη ευχαρίστηση φυτεύοντας το πρώτο κλήμα».

*« οίνον γαρ Σεμέλας και Δίος υίος λαθικάδεον
ανθρώποισιν έδωκ'. Έγχεε κέρναις ένα και δύο
πλήαις κάκ κεφάλας, <a> δ' ατέρα ταν ατέραν κύλιξ
ωθήτω».*

«Γιατί ο γιός της Σεμέλης και του Δία χάρισε το κρασί στους ανθρώπους για να ξεχνούν τις στενοχώριες τους. Βάλε ένα νερό και δυό κρασί, γέμισε τα ποτήρια να ξεχειλίσουν κι ας τσουγκρίσουμε!» τραγούδησε.

Μήθυμα, Αντίσσα, Ερεσός και Πύρρα. Την πόλη της Αρσίβης τήν είχαν καταστρέψει οι Μηθυμναίοι λίγα χρόνια νωρίτερα.

2. «ΦΑΙΝΕΤΑΙ ΜΟΙ ΚΗΝΟΣ ΙΣΟΣ ΘΕΟΙΣΙΝ»¹

Οι ναύτες, κατά την προσταγή του καπετάνιου τους σηκώσαν τα κουπιά και τα έβγαλαν απ' το νερό αφήνοντας τ' άρμενο να γλιστράει μαλακά στην επιφάνεια της θάλασσας με τη φόρα που 'χε παρμένη και λίγο-λίγο να πλησιάζει το μώλο που θα έδενε. Κι ήτανε που στάζαν τα κουπιά κι αναταράζανε απαλά τη γαλατένια επιφάνεια του νερού, δίπλα στα ξύλινα πλευρά του καραβιού, σχηματίζοντας μικρά κυκλάκια, ομόκεντρα, που σβήνανε κι αυτά σχεδόν αμέσως, αλλιώς θε να νόμιζες πως ήταν τούτη η εικόνα μια ζωγραφιά, σαν δαύτες που στο σπίτι της το πατρικό, στην Ερεσό, στη σάλα τη μεγάλη, στολίζανε τους τοίχους.

Είχε, θαρρείς, πήξει ο αγέρας την ώρα ετούτη που το μούχρωμα παίρνει τα χρώματα στην αγκαλιά του και τα σβήνει από ζήλεια, βουλιάζοντας τα πάντα μέσα στην ακινησία της μέρας καθώς ψυχορραγεί και δίνει τόπο στη νύχτα που πίσ' απ' τα βουνά προσμένει τη σειρά της για να βασιλέψει. Τη Νύχτα π' ανυπομονεί και στέλνει προπομπό τον πρώτο-πρώτο γιό της, τον Αποσπερίτη, να καθαλάει τ' αφήλου, ν' αγναντεύει που σέρονεται ανεμπόδιστα της μάνας του ο μανδύας σκεπάζοντας τ' αρμυρίκια στο ακρόγιαλο και τις συκιές που γέρνουν κιόλας τα κλαδιά τους νυσταγμένες. Κι ύστερα παίρνει και τα λιόδεντρα λίγο πιο πάνω στις

¹ «Όμοια θεού μου φαίνεται η θωριά του» [μετάφρ. Παναγής Λεκατσάς]

πλαγιές των λόφων ένα γύρο και τα πεύκα με το βαθύ το πράσινο έτσι καθώς αγκαλιαστά πολλές φορές τα βρίσκει να γέρνουν τόνα στ' άλλο μαζεμένα απάνω στα βουνά που ζώνουν τον κόλπο της Πύρρας² και μόνο τα ζουζούνια απ' τα βάλτα στο χαμήλωμα παραφωνούνε κι έχουν ξεσηκωθεί σαν σύννεφα παν' απ' τις καλαμιές τριβοντας τα φτερά τους.

Έδωκε πάλι προσταγή ο καπετάνιος συντριβοντας τη σιωπή, έτσι που η βραχνή φωνή του, φαγωμένη απ' την αρμύρα της θάλασσας, στη συνήθεια να φωνάζει για ν' ακούγεται όταν ακόμα ο καιρός λυσομανάει, βγήκε στεντόρεια κι έκοψε τη γαλήνη καθώς που κόβει το μαχαίρι τη ζωή. Πέσανε πάλι τα κουπιά με παφλασμό μεσ' το νερό, για τις στερνές μανούβρες, τινάξαν τα γλαρόνια τα φτερά τους κι αμοληθήκανε στον ουρανό, πήρε ζωντάνια ξαφνικά το πεθαμένο κάντρο βγάζοντας τη Σαπφώ από τον ρεμβασμό οπού 'ταν βυθισμένη, καθώς ο μικροκάβουρας που βγάνει ξάφνου απ' το νερό τα γουρλωμένα μάτια του κι απέ στο βράχο δίπλα σκαρφαλώνει. Σήκωσε τα μαύρα της μαλλιά από το πρόσωπο κι αφήνοντας τα πίσω να κυλήσουνε στους ώμους, καταπώς κατεβαίνει ο χείμαρρος στα μέσα του χειμώνα, τέντωσε το λαϊμό ρουφώντας λαίμαργα τη μυρουδιά της φύσης. Τότε τον είδε που 'χε σηκωθεί και στέκονταν δίπλα στο δοιάκι, όρθιος, να κοιτά με προσοχή του καπετάνιου τις κινήσεις έτσι που επιδέξια ετούτος το καράβι άραζε στον λιμανιού το μέσα μέρος. Ξανθός, ψηλός, σε πορφυρή χλαμύδα τυλιγμένος, σαν να 'χε πέσει απ' τον ουρανό³ άρπαξε τη ματιά της από μόνος του και τηνε βάσταξε απάνω του, παραδομένη με τη θέλησή της, όπως ανοίγανε παλιά τις πόρτες τους τα κάστρα και δινότανε από μόνα τους στον Αχιλλέα τον ισόθεο.

Αναρρίγησε η Σαπφώ απότομα, καθώς αναρριγούν τα φύλλα της λεύκας στο ξαφνικό αγέρι πριν τη βροχή κι αναρωτήθηκε για μια στιγμή τι να 'ταν τούτο που την έκανε να

² Είναι ο σημερινός κόλπος της Καλλονής.

³ «έλθοντ' εξ οράνω πορφυρίαν περθέμενον χλάμυν» Σαπφώ απόσπ. 54
Lobel - Page

νοιώσει ξάφνου έτσι άβολα. Μπορεί και να 'ταν που έπεφτε η νυχτιά κι η θάλασσα τραβούσε πάνω της τον δροσερό αγέρα των βουνών, την κάψα που την έδερνε ολιμερίς ζητώντας να καταλαγιάσει. Μπορεί! Μα πάλι το ήξερε από μέσα της η ίδια, πως τούτο δω που ένοιωθε ίσως και να της προμηνούσε πως στο δρόμο της Κυθήρειας⁴ πάει να βρεθεί, έτσι που έκανε το αίμα της να χοχλακά του ξένου τούτου η θωριά, ίδιος θεός, ίδιος Απόλλωνας που ξεμπαρκάρει στο μώλο το μικρό της Πύρρας, ένα με τους προσκνητάδες που συνέρρεαν από παντού τις μέρες τούτες, τις παραμονές των εορτών του Ιερού του Μέσου.

Έδωκε μιά ο ξένος και σαλτάρισε λεβέντικα πάνω στο μώλο, βαστώντας με το ένα χέρι τη γλαμύδα του την πορφυρή, μη κι ακουμπήσει πουθενά και τηνε μαγαρίσει και με το άλλο το σπαθί το Χαλκιδαΐκο⁵ που κρέμονταν στο πλάι του, σε θήκη πλουμιστή, από χαλκό και δέρμα. Πάτησε πάνω στη στεριά και σήκωσε για μια στιγμή το βλέμμα του ψηλά, θαρρείς κι ευχαριστούσε τους Θεούς που του 'δωκαν καλό ταξίδι κι απέ τριγύρω κοίταξε ξεταστικά, ψάχνοντας με τα μάτια για να βρει κάποιον, ή κάτι. Ήρθε η ματιά του τότες και σταυρώθηκε με της Σαπφώς που τον κοιτούσε αποξεχασμένη κι ήτανε λες σαν να ξεπήδησε φλόγα μέσ' απ' τα μαύρα της μάτια, φλόγα λαμπρή και ζεστή καταπώς φουντώνει το κάρβουνο στο καμίνι του χαλκιά σαν σπρώχνει ο παραγιός το φουσερό με δύναμη, φέροντας για λίγο στο φανερό την κρυφή της δύναμη.

«Κερκύλα!»

Γύρισε ο νιοφερμένος το κεφάλι προς το μέρος που ακούστηκε να έρχεται η φωνή που τον έκραζε, είδε τον Πύρριχο, τον αντιπρόσωπό του στο εμπόριο του αλατιού⁶ να προ-

⁴ Ονομασία της Θεάς του έρωτα, της Αφροδίτης.

⁵ Ο χαλκός της Χαλκίδας (και γενικότερα της Εύβοιας) ήτανε ξακουστά στην αρχαιότητα

⁶ Οι αλυκές της περιοχής αυτής υπήρξαν από κείνα τα χρόνια, σημαντική πλουτοπαραγωγική πηγή.

σπαθεί να έρθει κοντά του ξεκολλώντας απ' τον κόσμο που 'χε μαζευτεί το πιο πολύ από περιέργεια κι έφραζε τον στενό δρομάκο που 'φερε στο μάλιο, σήκωσε το χέρι του για του δείξει πως τον είχε δει κι έστρεψε αμέσως πίσω το βλέμμα προς το μέρος που στεκότανε η Σαπφώ. Άφαντη! Θαρρείς κι είχε τυλιχτεί σε σύννεφο και χάθηκε, έτσι όπως χάθηκε η Ιφιγένεια απ' τα χέρια του θύτη-πατέρα της στην Αυλίδα. Θαρρείς και το σούρουπο που σκοτίζε γοργά τη γης την ρούφηξε μέσα στα σπλάχνα του και την έκρουσε απ' τα μάτια του. Ήθελε για μια στιγμή να πάρει το δρόμο προς τη μεριά που την είχε δει, να πάει να δει από κοντά, μη και τονε γελούσανε τα μάτια του, όμως δεν πρόλαβε καν να ελέγξει τον εαυτό του γιατί το χέρι του Πύρριχου απλώθηκε μπροστά του ζεστό και φιλόξενο καλωσορίζοντάς τον.

«Χαίρομαι ειλικρινά που σε ξαναβλέπω Κερκύλα! Βλέπω με χαρά ότι οι Θεοί σ' αγαπούν και σου χαρίζουν την προστασία κι εύνοιά τους δίνοντάς σου υγεία και πλούτο. Άλλωστε ποιός δεν θα χαιρόνταν να 'χει την εύνοιά της τύχης να μπορεί να προσφέρει φιλοξενία σ' έναν τόσο ευγενικό, μεγαλόψυχο και όμορφο άντρα! Φαντάζομαι πως θα μου δώσεις την ευκαιρία να σε φιλοξενήσω στο σπίτι μου και ν' ανταποδώσω στο ελάχιστο την τιμή που μου κάνεις να με θεωρείς φίλο, εκτός από συνεργάτη σου».

«Η χαρά που έρχομαι πάλι στ' όμορφο νησί σου και σε ξαναβρίσκω είναι πολύ μεγάλη, Πύρριχε! Ξέρεις πολύ καλά πως κάθε που βρίσκομαι στη Λέσβο νοιώθω τόση ευχαρίστηση, όση όταν βρίσκομαι και στη δική μου πατρίδα, την Άνδρο. Από την άλλη, η θέρμη με την οποία με καλωσορίζεις κάθε φορά που πατάω το πόδι μου εδώ, με κάνει να αισθάνομαι ακόμα πιο βολικά και πιο όμορφα κι απ' το γυρισμό μου στο σπίτι μου που παραμένει κρύο κι αφιλόξενο από τότες που μένω μόνος μου σ' αυτό». Ανταπόδωσε ο Κερκύλας τις φιλοφρονήσεις του συνεργάτη του προσθέτοντας όμως και κάτι που προσωπικά τον τριβέλιζε. Από τότε που οι γονείς του είχανε αφήσει τούτον εδώ τον κόσμο για να

εγκατασταθούνε στα Ηλύσια Πεδία⁷ αφήνοντας τον μόνο, όχι μονάχα στην ευθύνη της διαχείρισης της μεγάλης περιουσίας τους, αλλά και στη ζωή, αφού δεν είχε αδέρφια, αλλά ούτε είχε παντρευτεί, κάθε που γύρναγε σπίτι του απ' τα διάφορα ταξίδια που ήταν αναγκασμένος να κάνει για τις δουλειές του, τον υποδέχονταν οι άδειες κάμαρες κι οι δούλοι του. Για τούτο, το ζεστό καλωσόρισμα του Πύρριχου, ακόμα κι αν σ' ένα μέρος του είχε να κάνει με την ανάγκη που γεννά τ' αλισβερίσι –πράγμα που δεν ξέφευγε απ' τον έξυπνο Κερκύλα– ήτανε για κείνον ευπρόσδεκτο, καταπώς είναι ευπρόσδεκτη η βροχούλα που πέφτει στην αρχή του φθινόπωρου πάνω στην καψαλιασμένη γη. «Δεν θα ήθελα, όμως, να καταχραστώ την καλοσύνη σου να με φιλοξενήσεις και να σου γίνω βάρος, μιας και τούτη τη φορά σκέφτομαι να μείνω εδώ λίγο παραπάνω απ' ότι συνήθως, γιατί μα τους Θεούς, από καιρό ήθελα να έχω την ευκαιρία να παρακολουθήσω τους περίφημους αγώνες ομορφιάς που θα γίνουν σε λίγες μέρες. Είναι, στ' αλήθεια, κάτι το ασυνήθιστο για μας τους Ίωνες και αφού η τύχη το 'φερε να είμαι εδώ τώρα, λέγω να παρατείνω λίγο την παραμονή μου στην Πύρρα», πρόσθεσε ο Κερκύλας κάπως ντροπαλά, αφού η όλη ιδέα της παρακολούθησης γυναικών να αγωνίζονται σε τέτοιον αγώνα του έφερε από τώρα μια κάποια αμηχανία. Ίσως και δεν τον αφήνανε κιόλας –να παραβρεθεί ανάμεσα στους θεατές– σαν ξένος που ήτανε. Για τούτο και λοξοκοίταξε κρυφά προς τη μεριά του συνομιλητή του, προσμένοντας με κάποια αγωνία την αντίδρασή του.

«Τα λόγια σου πληθαίνουν τη χαρά μου, Κερκύλα. Το σπίτι μου θα είναι στη διάθεσή σου για όσο καιρό θελήσεις να μείνεις μαζί μας, τιμώντας μας με την παρουσία σου, όπως επίσης θα θεωρήσουμε τιμή μας να σ' έχουμε στη συντροφιά μας στους εορτασμούς των ημερών. Θα έλεγα μάλιστα ότι η θεά Τύχη είναι, κατά κάποιο τρόπο, με το μέρος μας μιας και τούτο τον καιρό απολαμβάνουμε την έξοχη συ-

⁷ Ο Παράδεισος για τους αρχαίους Έλληνες.

ντροφιά ευγενικών ανθρώπων από την Μυτιλήνη, ανθρώπων που προσθέτουν χάρη και ομορφιά στην ανιαρή κατά το πλείστον ζωή μας σε τούτο το μικρό μέρος». Ο Πύρριχος σταμάτησε την κουβέντα του για λίγο, όσο του πήρε να διώξει βάνουσα ένα ζητιάνο που είχε γίνει φορτικός. «Έχουν μαζευτεί πάρα πολλοί από όλα τα κοντινά χωριά αυτές τις μέρες και ξέρεις...», προσπάθησε να εξηγήσει στον Κερκύλα, σε τόνο απολογητικό, αλλά εκείνος που κρυφόνοιωσε πως τα λόγια του Πύρριχου είχανε κάποια σχέση με την παρουσία κείνης της μαυρομαλλούσας κοπέλας με τα φωτερά μάτια στο μώλο, βιαζότανε να τονε ξαναφέρει στην κουβέντα που κόπηκε κι αδιαφορώντας για την άκαρδη συμπεριφορά του Πύρριχου προς το μίξερο αυτό πλάσμα –κάτι που συνήθως προκαλούσε την αγανάχτησή του– τον ρώτησε με προσποιητή αδιαφορία για κάποιες φήμες που άκουσε ενώ βρισκόταν ακόμα στη Χίο, πως οι αριστοκράτες της Μυτιλήνης έχουνε πάλι προβλήματα.

«Ναι! Ναι, μα τον Δία! Για τούτα ετοιμαζόμουνα να σου μιλήσω που κάνανε πάλι άνω-κάτω τη ζωή μας εδώ και φοβάμαι για τα χειρότερα. Αλλά κάλλιο να τα πούμε στο σπίτι γιατί εκεί η κουβέντα μας θα είναι πιο λεύτερη. Βλέπεις, με τόσο κόσμο που 'χει μαζευτεί εδώ καλά θα κάνουμε να φυλαγόμαστε. Άλλωστε δεν ξέρω σίγουρα αν η κατάσταση έχει σταθεροποιηθεί αρκετά, ώστε να μπορείς να κριτικάρεις ετούτον, ή τον άλλον».

Ο Κερκύλας τον κοίταξε παραξενεμένος. «Τι θες να πεις;» τον ρώτησε με έκπληκτο ύφος. «Απ' ότι άκουσα έχει παταχθεί η...»

«Σςς! Άστο καλύτερα!» τον έκοψε ο Πύρριχος και πρόσθεσε με νόημα. «Τα λέμε στο σπίτι με... άνεση! Άλλωστε μας περιμένει στρωμένο τραπέζι με ψητό γουρουνόπουλο που θα κρυσώσει και θα χάσει τη νοστιμιά του».

Ετούτη τη φορά η έκπληξη του Κερκύλα ήταν τόσο μεγάλη που σταμάτησε και πιάνοντας τον Πύρριχο απ' τον ώμο τον ανάγκασε κι εκείνον να σταματήσει στη μέση του δρό-

μου και να τον κοιτάξει στα μάτια. «Πως ήξερες; Πως ήξερες ότι θα ερχόμουνα απόψε κι έκανες κιάλας ετοιμασίες;» τον ρώτησε. «Με περιμένεις μάλιστα στο μώλο, ή κάνω λάθος;»

Ήταν η σειρά του Πύρριχου να εκπλαγεί. Κατάλαβε όμως αμέσως πως ο Κερκύλας είχε παρεξηγήσει την κουβέντα του και νόμιζε πως οι ετοιμασίες είχανε γίνει για κείνον. Με έναν γρήγορο υπολογισμό στο εκπαιδευμένο απ' το εμπόριο μυαλό του, άφησε τον συνομιλητή του να πιστέψει αυτό που κατά λάθος υπονοήθηκε και να δείξει έτσι πιο ενημερωμένος και πιο μέσα στα πράγματα, έχοντας στόχο να εντυπωσιάσει όσο το δυνατόν περισσότερο ετούτο το παιδαρέλλι που ευνοήθηκε απ' την τύχη και βρέθηκε ξάφνου πάνω απ' το κεφάλι του, σε μιά δουλειά που για να στηθεί και να αποδίδει τα σημερινά της κέρδη, τόσα που να του επιτρέπουν να αποβιβάζεται στο μώλο με χλαμύδα πορφυρή-λες κι είναι ο βασιλιάς της Λυδίας- ο ίδιος ο Πύρριχος είχε φτύσει αίμα. Βέβαια, ο πατέρας του Κερκύλα ήξερε τι χρωστούσε για τούτο στον Πύρριχο και του είχε δώσει τον τρόπο και το δικαίωμα να αμείβεται ανάλογα ενώ απ' την άλλη, όλα τούτα τα χρόνια που συνεργαζόντουσαν, ο Πύρριχος δεν ένοιωσε ποτέ την ανασφάλεια της πιθανής διακοπής της συνεργασίας τους. Όμως τώρα, απ' το προηγούμενα ταξίδια του Κερκύλα και τις μέχρι τώρα δοσοληψίες τους είχε μπει στην αμφιβολία για το μέλλον της συνεργασίας τους.

«Στο εμπόριο είσαι σε διαρκή πόλεμο, φίλε μου και στον πόλεμο νικά αυτός που ξέρει τι γίνεται γύρω του. Ειδικά σε δουλειές όπως οι δικές μας και μάλιστα σε περιοχές όπως η δική μας, η ενημέρωση κι η γνώση είναι βασικά συστατικά για την επιτυχία. Έτσι, φροντίζω να μαθαίνω τα πάντα που γίνονται εδώ γύρω, μέσα απ' το δίκτυο που έχω δημιουργήσει στο χώρο που κινούμαστε». απάντησε διπλωματικά ο Πύρριχος κρύβοντας πως είχε κατέβει στο μώλο γι' άλλη δουλειά μα του τράβηξε την προσοχή το εξεζητημένο ντύσιμο του Κερκύλα κι έτσι τον είδε. Ούτε πάλι ήθελε να του ομολογήσει πως οι ετοιμασίες δεν είχανε γίνει για κείνονε

αλλά για να περάσει τη βραδιά συντροφιά με τον Αντιμενίδα και τ' αδέρφια του, τους εξόριστους απ' την Μυτιλήνη, π' ανάμεσά τους ήτανε κι εκείνος ο ποιητής ο Αλκαίος με την έξοχη θεία έμπνευση, αληθινό δώρο του Απόλλωνα που σ' έκανε να κρέμεσαι απ' τα χείλια του. Κι ήτανε μεγάλη τιμή για κείνον, τον Πύρριχο, που άντρες από ευγενική γενιά, άντρες με τέτοια ονόματα, θα περνάγανε το κατώφλι του και θα τσούγκριζαν τα ποτήρια μαζί του. Άλλη μια ευκαιρία εδώ να εντυπωσιάσει τον νεαρό Κερκύλα με την ποιότητα των συνδαιτυμόνων του. Ούτε που να τα είχε σχεδιάσει έτσι! Χαμογέλασε λοιπόν αυτάρεσκα και συνέχισε «Όσο γι' αυτά που άκουσες στη Χίο για τους αριστοκράτες της Μυτιλήνης και τα όσα έγιναν, θα έχεις την ευκαιρία να τα ακούσεις από πρώτο χέρι απόψε. Έτσι θα ήταν καλύτερα να μην σου πω εγώ τίποτα, παρά να περιμένεις λίγο».

«Πολύ μυστήρια μου τα λες!» παρατήρησε ο Κερκύλας μ' ένα κάποιο σκεπτικισμό. «Εγώ, για να είμαι απόλυτα ειλικρινής, ήρθα εδώ για δυό λόγους. Μάλιστα, μέχρι ν' ακούσω τα μαντάτα για το ξεσηκωμό ενάντια στον Μυρσίλο είχα μόνο ένα πράγμα στο νου μου που μ' έσπρωχνε να έρθω στην Πύρρα. Ήθελα μονάχα να παραβρεθώ στις γιορτές του Μέσου, να δω από κοντά τον διαγωνισμό ομορφιάς που τόσο πολύ συζητιέται ανάμεσα στους άλλους Έλληνες».

Ο Πύρριχος δεν μπόρεσε να βαστήξει ένα κοροϊδευτικό μορφασμό και μιά παρατήρηση για τα όσα του εκμυστηρεύτηκε ο Κερκύλας. «Αυτά έχουν τα νιάτα!» είπε, αλλά φοβήθηκε μήπως κακοκαρδίσει τον νεαρό και βιάστηκε να συμπληρώσει. «Πόσο τα ζηλεύω! Ειλικρινά θα ήθελα να είμαι στα χρόνια σου να μπορώ ν' απολαύσω όλα αυτά που η ηλικία καταργεί!»

Ο Κερκύλας έδειξε να μην άκουσε τίποτα, ούτε να πήρε χαμπάρι την ειρωνεία του Πύρριχου και συνέχισε την κουβέντα του. «Άκουσα τις φήμες για τις ταραχές και κοντά στον πρώτο λόγο έβαλα και τις σκέψεις τις επαγγελματικές, να μάθω δηλαδή κατά πόσο αληθεύουνε κι αν πράγματι πόσο θα επηρεάσουνε τις δουλειές μας εδώ».

Ο Πύρριχος αναπήδησε. «Γιατί το λες αυτό; Άκουσες τίποτα που να σ' έσπρωξε σ' αυτή τη σκέψη;» ρώτησε με φανερή ανησυχία.

«Όχι, όχι!» τον διαβεβαίωσε ο Κερκύλας. «Απλά σκέφτηκα πως θα ήταν καλά να κάνουμε μια συζήτηση από κοντά για να ξέρουμε κι οι δυό πως να αντιμετωπίσουμε όποιο θέμα προκύψει, μιάς και τα λεφτά που θα χάσουμε θα είναι πολλά, αν κάτι πάει στραβά. Άλλωστε, σου είπα, ήθελα να 'ρθω και γι' άλλο λόγο κι ακόμα, να το πούμε κι αυτό, δεν ήμουνα δα και τόσο μακριά από δω».

Την ώρα που δρασκελούσαν το κατώφλι του σπιτιού του Πύρριχου, ο Κερκύλας έφερε πάλι στο νου του την ανησυχία ετούτη και το ξάφνιασμα του κι αναρωτήθηκε αν ήτανε χωρίς συγκεκριμένο λόγο που αντέδρασε τούτος έτσι, ή αν ακόμα, υπήρχε κάτι που κρυβότανε πίσ' από αυτή του τη συμπεριφορά. Θα έπρεπε να το εξετάσει. Αργότερα όμως, γιατί προς το παρόν αποχωριστήκανε, τραβώντας ο καθένας στο δικό του δωμάτιο. Θα τα λέγανε πάλι, σε λίγη ώρα, απολαμβάνοντας το τρυφερό κρέας του γουρουνόπουλου που είχε πλημμυρίσει τον αέρα του σπιτιού με την ευωδιά του, καθώς ψηνότανε.

Φτάνοντας η Σαπφώ στο σπίτι που είχε καταλύσει απ' τον καιρό που είχανε έρθει εξόριστοι στην Πύρρα, έσπρωξε την εξώπορτα με δύναμη και την χτύπησε πάνω στον τοίχο, έτσι που ακόμα κι οι πεθαμένοι πρόγονοι των νοικοκύρηδων πήρανε χαμπάρι τον ερχομό της. Ύστερα περνώντας σαν αστραπή μέσ' απ' το αίθριο, ώρμησε στο δωμάτιό της και σφάλιξε την πόρτα πίσω της. Ήθελε να μείνει μόνη της στο σκοτάδι, να συγκεντρωθεί απόλυτα στον εαυτό της και να φέρει πίσω –με τα μάτια του νου της– τη μορφή του ξένου που συνάντησε πριν λίγο στο μώλο, να την εξετάσει προσεχτικά, να δει τα χαρακτηριστικά του ένα-ένα, να δει πάλι τη

λάμψη των ματιών του ν' αναδύεται πίσ' απ' τα μακριά του ματόκλαδα, κάτ' απ' τα φρύδια τα τοξωτά και το κούτελο το πλατύ, το καθαρό. Να φέρει μπροστά της την κορμιοστασιά του την θεόρατη, τυλιγμένη στην πορφυρή γλαμύδα και στεφανωμένη με χρυσαφένιους βοστρύχους, ίδιος ο Ήλιος να κατεβαίνει απ' τ' ακρόπρωρο του καραβιού με κίνηση ελαφιού και να πατάει στο μώλο με τη χάρη της χελιδόνας, έτσι καθώς βεργολυγούσε το κορμί του ν' αποφύγει τους χαμάληδες και τους εργάτες που συνάχτηκαν εκεί, για να προσφέρουν, ίσως, κάποιες τους υπηρεσίες, άλλος να πιάνει τα σχοινιά του καραβιού κι άλλος να τα τυλίγει τρεις φορές γυρ' απ' τη δέστρα εκεί στην άκρη του κύματος. Κι ήταν μια ταραχή που την κυριέυε, έτσι καθώς τον έβαζε στο νου της να την κοιτά ίσα στα μάτια, πυρρά καρφιά λες και της έχωνε που κατεβαίνουν απ' εκεί, αφύσικα μακραίνοντας και φτάνανε ως την καρδιά της, που γιομάτη αίμα κοχλαστό τα δέχονταν, θαρρείς με δίψα, όπως του θεριστή ο λάρυγγας στο μέσο της δουλειάς του αποζητά και δέχεται σαν πρώτο και απ' όλα τ' αγαθά καλύτερο, το δροσερό περιεχόμενο ενός φλασκιού που κρέμονταν στ' απόσκια.

Έπεσε με τα μούτρα πάνω στη στρωμνή της και βουλιάζοντας τα δάχτυλα μέσα στ' αυτιά της, να μην ακούει τίποτα, διάλεγε λέξεις για το κάθε που 'φερε στο νου της γνώρισμα δικό του, ποιά θα 'τανε για κείνο η καλύτερη, δίκαια να δώσει την περιγραφή του κι όμορφα, έτσι καθώς συνήθαγε από μικρή να κάνει για κάθε που της έκανε εντύπωση μεγάλη και την τάραζε, γιατί το ήξερε μαθές πως μόνο έτσι θα δυνότανε την ταραχή αυτή να γαληνέψει.

Ήταν φορές που χύνονταν οι λέξεις ποταμός και δέναν μεταξύ τους, ίδια που δένει η σταγόνα του νερού η μιά την άλλη και δίχως κόπο, δίχως να το καταλάβει παίρνανε τα συναισθήματά της μια μορφή, σε στίχους λαμπερούς, μαργαριτάρια που τα έχωνε στην τσέπη της και τα βαστούσε μακριά από τους άλλους, μονάχα να τα λέει κρυφά στον άνεμο εκεί ψηλά στα βράχια, ή να τα λέει στο κύμα χαρά-

ζοντάς τα στην ακρογιαλιά, πάνω στην άμμο με μιά βέργα, να τα διαβάξει το νερό –έτσι όπως τα σκέπαζε– κι έπειτα να τα σβήνει.

Ήταν άλλες φορές, που φύτεωναν θαρρείς οι λέξεις μέσα της, όπως φυτρώνουνε την άνοιξη κάθε λογής λουλούδια μέσα στις Λέσβου τους αγρούς και σειούνται κι ανεμίζουν τα κεφάλια τους βαφτίζοντας τον κόσμο π' αναστήθηκε και πάλι, μέσα σ' αρώματα ανεκτίμητα, σε χρώματα πανώρια, καλώντας την να κόψει εκείνα που θα της ταιριάζανε για τα πλέξει σε στεφάνια. Δύσκολη η επιλογή κι ο μόχθος της για το συνταίριασμα πολύς, καθώς, κάθε που διάλεγε μια λέξη απαλόηχη, λέξη να κουβαλά το πλούτος της παράδοσης, της γλώσσας που μιλάγανε πάππου προς πάππου, μα κι απ' την άλλη πρόσφορη να δέχεται το άγγιγμα της τέχνης δίχως να στραγγίζει τους χυμούς της και να ξαναγιώνει, έρχονταν άλλη που ορθώνοντας το μπόι της, καθώς τ' αγριολούλουδο στο παραπέρα βήμα, τις χίλιες χάρες δείχνοντας τη θέση της ζητούσε. Τότες, φουρτούνιαζε το μέσα της, ίδια με τον πόντο τον άξενο σηκώνοντας ανταριασμένα βουνά τις επιλογές της και σκάζοντάς τα με χλαπαταγή πάνω στον βράχο του πόθου της. Ώσπου, λέξη τη λέξη, στίχο το στίχο, έφτιανε μιαν ανθοδέσμη σε εξαισία χρωματική πανδαισία, ένα μπουκέτο μυροβόλο κι αναγάλλιαζε το στήθος της.

Και πάλι, τη χαρά ετούτη κρυφή τη βάσταγε, δική της μονάχα, ολόδική της, τρέμοντας από τη μιά μεριά μη και την αναγελάσουνε που κορίτσι πράμα κάθεται και στολίζει τη γλώσσα αντίς να στολιζέται η ίδια, να τηνε δούνε οι μορφονιοί στο δρόμο, για στο παραθύρι και θελήσουνε να την παντρευτούνε, να νοικοκυρευτεί κι εκείνη που 'ναι κι ορφανή από πατέρα. Απ' την άλλη, λόγο δεν είχε να δείξει σε κανένα τις δικές της χαρές, τη μουσική των στίχων της που φορές-φορές, έτσι που άκουγε τους στίχους απ' τα ποιήματα των πιο παλιών που δοξαστήκανε και τόσο για δαύτους, έβρισκε πως οι δικοί της δεν είχανε να ζηλέψουνε δα και τίποτα.

Μόνο μια φορά, όταν ερχόμενοι προς την Πύρρα, φεύγοντας εξόριστοι απ' την Μυτιλήνη, τότες που δίνοντας πίστη στον παραλογοισμό του Χάραξου τους κυρίεψε ο πανικός και πέσανε καταγής τα γυναικόπαιδα ολολύζοντας, όταν οι άντρες κοιτιόντουσαν αμήχανα μέσα στο φόβο που τους είχε καταλύσει την δύναμη κι είχε εξανεμίσει το κουράγιο τους, δίχως καλά-καλά να καταλάβει τι έκανε, εντελώς αυθόρμητα, άρπαξε η Σαπφώ την πηκτίδα και τραγούδησε κάποια απ' τα τραγούδια της. Μονάχα εκείνη τη φορά, το πιο πολύ από ένστικτο, έκανε πίσω σ' αυτά που βαστούσε για πιστεύω κι αφήκε να βγουν από μέσα της στίχοι και μέτρα που κρατούσε για τον εαυτό της, λίπασμα για την δική της ψυχή, να ρουφάει χυμούς και να τραβάει την ανηφόρα. Αλλά ..., αλλά ετούτη η μοναδική φορά φαίνεται πως ήτανε αρκετή, ήτανε η σπίθα στα φρύγανα μέσα στον πευκώνα του κατακαλόκαιρου, ήτανε η λαγγεμένη ματιά της γυναίκας στον ερωτευμένο που ξημεροβραδιάζεται στο πορτόθυρό της, ήτανε της Ελένης το βλέμμα πάνω στον Πάρι. Δίπλα στη χαρά της για το συνταίριασμα των στίχων, για τη μουσικότητα των λέξεων, για την απαλλαγή της καρδιάς απ' τα σέπαλα που κρύβουν το φως, δίπλα σε τούτα όλα που ένα είναι κι ας ακούγονται πολλά, ήρθαν αόρατες κλωστές, νήματα άυλα, που τηνε δέσανε γλυκά με τον κόσμο δίπλα της, τους ανθρώπους αυτούς που αλλιώς τηνε θωρούσανε μέχρι τα τότες κι αλλιώς τηνε θωρούνε από τα τότες.

Έτσι, καθώς να βγήκε από εξαγνισμό, σα να ξαναγεννήθηκε, μπήκε απ' την αρχή θαρρείς στην κοινωνία ετούτη τη μικρή, που ήταν όμως, όλος ο κόσμος ο δικός της, μπήκε και πήρε άλλη θέση, πιο περίοπτη, πιο σεβαστή, μα πάνω απ' όλα -και τούτο ήταν που την ένοιαζε το πιο πολύ- λίγη απ' τ' Αλκαίου την προσοχή. Του Αλκαίου, που στις ονειροπολήσεις της τον ήθελε να στέργει να καθίσει πλάι της και όμορφα να της μιλά, όπως εκείνος ξέρει, την πιο απλή κουβέντα του με χάρη περισσή να ξεστομίζει. Τον ήθελε να γέρνει τη ματιά του πάνω της καθώς θα της μιλά, έτσι καθώς

κοιτά κανείς ολόισιο στα μάτια τον όποιοι μέσα στη ψυχή του αψηλά βαστά και γνοιόζεται να μάθει ότι κι ο άλλος κουβαλεί μεσ' το κελύφι του.

Εκείνος όμως, μέχρι που τ' αυτιά του χάιδεψε με το τραγούδι της, μ' όλο που κείνη δίπλα του σχεδόν βρισκότανε καθώς με προθυμία συμμετείχε στο να κουβαλάει τις γραφές και τα μηνύματα ανάμεσα σε όλους τους εταιίρους μεσ' το κίνημα, ούτε καν το κεφάλι έστρεφε προς την μεριά της, παρά μονάχα για να πάρει τη γραφή που του 'φερνε, ξεστή ακόμα απ' τη θέρη που ανάδινε ο τρυφερός της κόρφος, κρυψώνα πρόχειρη μα σίγουρη, για να περνάνε με ασφάλεια κάτ' απ' τη μύτη των σπιούνων του Μυρσίλου. Κι ήταν φορές που θύμωνε μαζί του που δεν γύριζε το βλέμμα του να ρίξει πάνω της, μια λέξη για να πει, ένα μισό χαμόγελο να σκάσει. Φορές, της ερχότανε να πάει μπροστά του να σταθεί και λόγια πικραμένα να φωνάξει, ίσια κοιτώντας τον στα μάτια να βρεθεί για λίγο, έστω, μεσ' το λογισμό του.

Τραγούδησε τη μέρα κείνη η Σαπφώ, στίχους δικούς της, ήχους δοσμένους με τη μουσική που γένναγε η καρδιά της, μπροστά στον ποιητή που άκουγε, με κάποιο ξάφνιασμα εκεί στους πρώτους στίχους και ύστερα με προσοχή που φάνηκε να εντείνεται καθώς το κύπελλο που του 'δωκαν γιομάτο με γλυκό κρασί τ' απίθωσε στην πέτρα πλάι του, δίχως να το κοιτάξει, παρά μονάχα τέντωσε τ' αυτιά βάζοντας πλάι τις παλάμες, έτσι όπως συνήθαγε κάθε που κάτι τ' άρεξε ν' ακούει.

«Σαπφώ!»

Η αυστηρή φωνή της μάνας της αντιβούιξε στους γυμνούς τοίχους της κάμαράς της και την τρώμαξε. Άνοιξε τα μάτια της και βρέθηκε απότομα στην πραγματικότητα. Πετάχτηκε απ' το κρεβάτι και δίχως να έχει καλά-καλά συνειδητοποιήσει το χώρο, έπεσε στην αγκαλιά της μητέρας της με τέτοια φόρα που παραλίγο να την ρίξει καταγής. Πιάστηκαν η μιιά απ' την άλλη και ταλαντεύτηκαν αγκαλιασμένες σε μια σκηνή που ευτυχώς δεν είχε θεατές.

«Είσαι καλά, παιδί μου; Τι καμώματα είναι τούτα;» την ρώτησε με αγωνία η Κλείδα μόλις καταφέρανε να σταθούνε κανονικά.

«Είσαι με τα σωστά σου;» την ξαναρώτησε ξαναπαίρνοντας το πιο αυστηρό της ύφος έτσι καθώς την είδε να ετοιμάζεται να βάλει τα γέλια. «Μπαίνεις μέσα στο σπίτι με τέτοιο τρόπο που θαρρεί κανείς πως σε κυνηγάνε οι Ερινύες και βροντάς τις πόρτες για να τις τρομάξεις. Ύστερα, έρχομαι να σε δω, να μάθω αν είσαι καλά κι ορμάς πάνω μου να μ' αγκαλιάσεις με τέτοιο τρόπο που δεν θα μπορούσα να περιγράψω παρά μόνο αν καταλάβαινα απόλυτα τους τρελούς».

Η Σαπφώ δεν άντεξε κι άρχισε να γελά νευρικά, προσπαθώντας κάπου-κάπου, ανάμεσα στα χάχανα που δεν μπορούσε να πνίξει να βγάλει μερικές λέξεις, να ζητήσει συγγνώμη από την μητέρα της, να της εξηγήσει ότι είναι καλά, αλλά οι λέξεις της βγαίνανε παραμορφωμένες απ' το γέλιο το νευρικό, κακόηχος, σαν άναρθρες φωνές κάνοντας την μητέρα της ν' ανησυχήσει ιδιαίτερα. Η αυστηρότητα στη φωνή της εξαφανίστηκε και τη θέση της πήρε μια τρυφερότητα, μια γλύκα που μόνο η φωνή της μητέρας μπορεί να έχει σα νοιώσει το σπλάχνο της να την χρειάζεται.

Ήταν αλήθεια πως η κόρη της είχε μιαν απέραντη ευαισθησία, φανερωμένη απ' τα μικράτα της κι η Κλείδα ανησύχησε έντονα σαν χάσανε τον άντρα εκείνη κι η Σαπφώ τον πατέρα της όντας ακόμα παιδάκι⁸ στις πρώτες-πρώτες μέρες του πολέμου με τους Αθηναίους έξω από το Σίγειο. Έκλεισε τότες το σπιτικό της στην ήρεμη Ερεσό, το σπίτι όπου όλα της τονε θυμίζανε και κατέβηκε με τα παιδιά της⁹ στη Μυτιλήνη, όπου καινούργια ενδιαφέροντα, καινούργιες γνωριμιές κι ο χρόνος που κύλαγε σκέπαζαν λίγο-λίγο την εικόνα του Σκαμανδρώνιμου. Η Σαπφώ έπαψε να κάθεται στο σπίτι

⁸ Όταν πέθανε ο πατέρας της, ο Σκαμανδρώνιμος, η Σαπφώ ήταν έξη χρονών.

⁹ Η Σαπφώ είχε τρεις αδερφούς, τον Λάριχο, τον Χάραξο και τον Ευρύγιο (ή Ερύγιο).

τι μόνη της, κλεισμένη στην κάμαρή της κι έπιασε παρτίδες με τα κοριτσόπουλα της γειτονιάς της που συνήθαγε να τα φωνάζει στο σπίτι της το πιο πολύ και να παίζουνε τα συνηθισμένα κοριτσίστικα παιχνίδια. Ήτανε όμως φορές που η Κλείδα έβλεπε την κόρη της να παρασέρνει τ' άλλα κορίτσια σε χορούς και τραγούδια πιο πάνω από παιδιάστικα, βαστώντας για τον εαυτό της τον πρώτο ρόλο, έτσι που να θαρρεί κανείς πως βιάζονταν να μεγαλώσει και μαζί της τράβαγε –για τούτο δασκαλεύοντάς τα– κείνα τα γειτονόπουλα που καμωνόντουσαν πως νοιώθουνε τα λόγια της μη τυχόν και δεν τα ματακαλέσει η Σαπφώ στο σπίτι της την άλλη φορά.

Κι όσο μεγάλωνε η κόρη της, τόσο που καταλάβαινε το πόσο λίγο ταίριαζε μ' εκείνες, που πιο πολύ τις άρεζε να κάθονται ώρες ατέλειωτες βράζοντας βοδιές οπλές¹⁰, ή βαφόρριζες, ή ακόμα να φτιάχνουν αλοιφές, κοπανώντας σε γουδιά, όστρακα καβουριών ψημένα κι ανακατεύοντάς τα με μέλι και να βάφονται σαν τις γυναίκες της Λυδίας¹¹, παρά να ψάχνουνε μες τα γραφτά του Ομήρου να των άλλων ποιητών, στίχους να βρούνε και επίθετα που τον απλό τον λόγο τον στολίζουνε όπως η Άνοιξη στολίζει τα χωράφια. Εκείνες, που μια μίτρα¹² από τις Σάρδεις πλουμισμένη με πετράδια, καθισμένη στο κεφάλι τους, να κρύβει τις ξανθές πλεξούδες τους ήτανε πόθος τους διακαής κι ούτε που καταδέχονταν να δούνε, έστω, τις πολύανθες γιρλάντες που η Σαπφώ προτίμαγε στους ώμους να κρεμάει.

«Γλυκειά μου Σαπφώ! Τι έπαθες κοπέλα μου;»

Η αγωνία στη φωνή της μητέρας της την συνέφερε. Αρκετά είχε κακοπάθει με τούτα όλα που συνέβηκαν τελευταία. Πάρα πολλά μάλιστα για μια γυναίκα που μεγαλώνοντας στα πούπουλα βρέθηκε να πρέπει να αντμετωπίσει τη ζωή μόνη της

¹⁰ Αυτή η μέθοδος χρησιμοποιείται ακόμα και σήμερα για να παρασκευάζονται κρέμες ομορφιάς.

¹¹ Στη Λυδία και γενικότερα στην Ανατολή, το μακιγιάζ των γυναικών ήτανε τόσο υπερβολικό που τις έκανε να μοιάζουν το πιο πολύ με μάσκες.

¹² Κάλυμμα του κεφαλιού, σκούφος.

με τέσσερα παιδιά. Ευτυχώς που δεν είχανε και οικονομικό πρόβλημα. Αλλιώς, ... ούτε που ήθελε να το σκέφτεται!

«Τίποτα, μανούλα μου, τίποτα δεν έχω! Ένας άνδρας! Ένας ξένος!» κατάφερε να πει κι αμέσως μετάνιωσε. Τα λόγια της είχανε φέρει το ανάποδο αποτέλεσμα. Πρόλαβε κι έβαλε τα χέρια της γύρω απ' τη μέση της μάνας της που κατέρρεε και την ξάπλωσε με δυσκολία στο κρεβάτι της.

«Μάνα!» φώναξε, «μάννα! Δεν είναι αυτό που νομίζεις!»

3. ΣΤΟ ΣΥΜΠΟΣΙΟ

Βγαίνοντας απ' την πόρτα του δωματίου του ο Κερκύλας, ήρθε πρόσωπο με πρόσωπο μ' έναν άντρα ψηλό, μελαχρινό, κοντά στα σαράντα, με φροντισμένο γενάκι και καλοχτενισμένα μαλλιά. Τα ρούχα του από υφάσματα ακριβά, το δίχως άλλο αγορασμένα απ' τις Σάρδεις, ή τη Μίλητο, έδειχναν άνεση οικονομική μεγάλη, αλλά και γούστο. Ο Κερκύλας πισωπάτησε δίχως να το καταλάβει και του άνοιξε το δρόμο να περάσει.

Δεν ήτανε η πρώτη φορά που έμενε φιλοξενούμενος στο σπίτι του Πύρριχου κι ήξερε τα κατατόπια. Ούτε πάλι πίστευε πως έπρεπε να τηρήσει το πρωτόκολλο και να κάνει την καθιερωμένη βόλτα πριν κατευθυνθεί προς την αίθουσα που θα γινότανε το συμπόσιο, παινεύοντας την κάθε γωνιά του σπιτιού και την κάθε κολόνα που θα εύρισκε μπροστά του, όπως ήδη έβλεπε να κάνουν κάποιοι απ' τους καλεσμένους που είχανε κιόλας καταφθάσει. Οι πιο πολλοί του ήταν εντελώς άγνωστοι, πιθανότατα ξένοι στην Πύρρα, που την ήξερε από παλιά, αλλά –όπως ήτανε φανερό– γνωρίζονταν μεταξύ τους. Έδειχναν μάλιστα ιδιαίτερη προθυμία ν' ανταλλάξουνε κουβέντες με τον σαραντάρη άντρα που πρωτόειδε καθώς έβγαине απ' την πόρτα του και κατά κάποιο τρόπο συνωστίζονταν κοντά του προσπαθώντας να βρεθούνε πλάι του.

Η περιέργειά του μεγάλωσε καθώς είδε τον Πύρριχο να του μιλά και να κορδώνεται έτσι που μήτε τότες που πα-

ντρεύτηκε κείνη την ξεπεσμένη αριστοκράτισσα, πιστεύοντας πως έτσι μπαίνει κι αυτός στα μεγάλα σύγια, κορδωνότανε. Έκανε ένα βήμα προς την μεριά τους, μα πάλι κρατήθηκε και γύρισε προς το λιθόστρωτο, στη μέση του Αίθριου, όπου μια γούρνα με χρυσόψαρα αντιφέγγιζε τα πορτοκαλί φως των πυρσών. Αλήθεια, απόψε το σπίτι ήταν ολόφωτο απ' τις δεκάδες των πυρσών και τα λυχνάρια που έκαιγαν παντού, σε κάθε γωνιά σχεδόν, εξαφανίζοντας τις σκιές και γεμιζοντας τον αέρα με την αφιά μυρουδιά και την κάπνα τους. Ο Κερκύλας είχε αρχίσει να εντυπωσιάζεται.

Στην είσοδο, κάτω απ' το θολωτό, δυό μικροί σκλάβοι είχανε γονατίσει και πλένανε τα πόδια ενός νιόφερτου επισκέπτη μέσα σε μιαν ασημένια υδρία, ενώ ένα τρίτος σκλάβος, αρκετά μελαμψός, σαν Αιγύπτιος, ξεδίπλωνε μιαν ολόλευκη χνουδωτή πετσέτα για να του τα σκουπίσει. Ο Κερκύλας μπορούσε να δει καθαρά από κει που στεκότανε, μέσα στο άπλετο φως που σκορπούσαν οι δάδες, την φυσιογνωμία του επισκέπτη που δεχότανε τις περιποιήσεις των σκλάβων με κάποια ανυπομονησία. Αυτόν ναι! Αυτόν τον ήξερε! Αν δεν έκανε λάθος, θα πρέπει να ήτανε ο Φανία! Όμως δεν κινήθηκε προς το μέρος του. Απ' τη μιιά μεριά περιέμενε πρώτα να σιγουρευτεί γιατί τον έβλεπε αρκετά αδυνατισμένο, σαν να 'χε βγει από αρρώστια κι απ' την άλλη, έπρεπε να τον υποδεχτεί πρώτα ο οικοδεσπότης, καταπώς ήτανε το σωστό.

Δεν πρόλαβε όμως να ολοκληρώσει τις σκέψεις του γιατί μια δυνατή αντρίκεια φωνή, γιομάτη ζέση, σκέπασε τις ψιλοκουβέντες που πλημμύριζαν το χώρο και τον έκαναν να βουίζει, ίδιο μελίσσι.

«Φανία, φίλε μου καλέ, πόσο χαίρομαι που σε βλέπω πάλι στα πόδια σου!»

Ο Κερκύλας γύρισε έκπληκτος και είδε τον αριστοκρατικό σαραντάρη να ξεκολλά απ' το πλήθος που τονε περιέβαλλε και να προχωρά προς το μέρος του Φανία, υποκαθιστώντας τον οικοδεσπότη στα καλωσορίσματα. Ο Πύρριχος στάθηκε μια στιγμή ακίνητος, σαν άγαλμα κι ύστερα, θαρρείς και συνήλθε από λήθαργο, προσπάθησε να πλησιάσει

τον επισκέπτη του, όσο γίνονταν πιο γρήγορα, δρασκελώντας τα παρτέρια που στόλιζαν τις άκρες του διάδρομου απ' το θολωτό της εξώθυρας ως το αίθριο. Έφτασε την ώρα που ο Φανίας χάνονταν μέσα στο αγκάλιασμα του σαραντάρη κι αναγκάστηκε να περιμένει μέχρις ότου τελειώσουν οι μεταξύ τους θερμές διαχύσεις για να τονε καλωσορίσει κι εκείνος καταπώς ταίριαζε.

«Είναι μεγάλη τιμή για μένα Φανία, να σε υποδέχομαι στο ταπεινό μου σπίτι και πιστεψέ με η ευτυχία μου είναι πολύ μεγάλη για τούτο. Μάλιστα, οι Θεοί φαίνεται ότι είναι ιδιαίτερα ευνοϊκοί μαζί μου απόψε, γιατί μου δώσανε την άφατη ευχαρίστηση να δω τον ερχομό σου στο χώρο αυτόν, τον δικό μου, να γίνεται αιτία υπέρμετρης χαράς, όχι μόνο δικής μου, αλλά και του εκλεκτού μου προσκαλεσμένου, του ποιητή Αλκαίου. Η επιθυμία μου είναι να θεωρείτε το σπίτι ετούτο και δικό σας!» Ο Πύρριχος αγκάλιασε με τη σειρά του τον Φανία και τον ασπάστηκε.

«Ωστε, αυτός είναι ο περίφημος Αλκαίος, ο ποιητής!» σκέφτηκε ο Κερκύλας και βάλθηκε να τον παρατηρεί με προσοχή. «Είναι πράγματι εντυπωσιακός κι όταν ακόμα δεν ξέρεις ποιός είναι!» συνέχισε τη σκέψη του που την διέκοψε όμως γρήγορα ο Πύρριχος καθώς επιτέλους τονε πρόσεξε κι έσπευσε κοντά του.

«Κερκύλα, αδελφέ μου! Έλα να σου συστήσω τους διαλεχτούς καλεσμένους μου! Είμαι σίγουρος πως θα θέλεις να συνομιλήσεις με τον μεγάλο της Λέσβου τον ποιητή, τον Αλκαίο, αντάξιο συνεχιστή της παράδοσης της πατρίδας μας που γέννησε άντρες όπως ο Τέρπανδρος,¹ ή ο Αρίωνας»². Ο

¹ Ο Τέρπανδρος, γέννημα της Λέσβου, θεωρείται ότι είναι ο 'πατέρας' της μουσικής, μιας και μάζεψε τα μουσικά στοιχεία της εποχής και τα έβαλε στη σειρά. Ζούσε στη Σπάρτη όπου έχοντας κερδίσει σ' έναν μουσικό διαγωνισμό, τα Κάρνεια, του ζητήθηκε να παραμείνει στην πόλη και να διδάξει την τέχνη του στα Σπαρτιατόπουλα. Έγραψε μουσική (γιατί μουσικός ήτανε το πιο πολύ) πάνω σε στίχους του Ομήρου που θα ακούγονταν σε αγώνες.

² Ο Αρίωνας που γεννήθηκε επίσης στη Λέσβο, απέκτησε μεγάλη φήμη, αλλά και πολλά χρήματα σαν μουσικός και ζούσε στην Κόρινθο την επο-

Πύρριχος συνέχισε να κοκορεύεται καθώς τον κρατούσε απ' το μπράτσο και τον τραβούσε προς τη μεριά του Αλκαίου και του Φανία. Δεν πρόλαβε όμως να κάνει τις συστάσεις ο ίδιος γιατί ο Φανίας που τον είχε δει κι αυτός προσφώνησε φιλικότατα τον Κερκύλα και τον σύστησε στον Αλκαίο, πριν ο Πύρριχος προλάβει ν' ανοίξει το στόμα του.

«Ο Φανίας ήτανε συμπολεμιστής του πατέρα μου στην πολιορκία της Πριήνης απ' τους Λυδούς, όταν εκείνοι προσπάθησαν ξαφνικά να καταλάβουν την πόλη και οι Έλληνες που έτυχε να βρίσκονται εκεί θεώρησαν καθήκον τους να συμπαρασταθούν στους κατοίκους της, ενάντια στους βαρβάρους. Έτσι, γνωρίστηκαν κι ορκίστηκαν να μείνουν για πάντα φίλοι, μ' όλο που είχαν διαφορά στην ηλικία. Πολλές φορές φιλοξενήθηκε ο Φανίας στο σπίτι μας στην Άνδρο και για τούτο γνωρίζομαστε», εξήγησε στον Πύρριχο ο Κερκύλας καθώς προχωρούσανε πια προς τη μεγάλη αίθουσα, όπου θα γινότανε το συμπόσιο.

Η κάμαρη ήτανε πνιγμένη στο πράσινο, τα λουλούδια, τ' αρώματα και τις μυρωδιές από λαχταριστά edésματα. Οι τοίχοι είχαν στολιστεί με κλάρες μυρτιάς, βάγια και φτέρες που πάνω τους κολύμπαγαν θαρρείς μυριάδες λούλουδα κάθε λογής, σάμπως να τους δάνεισαν παγώνια τα φτερά τους. Γύρω-γύρω, κοντά στους λουλουδοστολισμένους τοίχους, ήτανε τοποθετημένα αράδα τα ανάκλιτρα σκεπασμένα με χρυσοκέντητα υφάσματα, υφασμένα στους αργαλειούς της Ανατολής το δίχως άλλο, και μαξιλάρια απ' το ίδιο ύφασμα, φουσκωτά κι αφράτα, να σε καλούν να ξαπλώσεις πάνω τους και να ευφράνεις το κορμί σου. Το δάπεδο πρέπει να ήτανε στρωμένο με πλάκες ροδόχρους, απ' εκείνη την πέτρα που κουβαλάγανε απ' την Μικρασιατική

χή εκείνη που κυβερνούσε ο Περίανδρος. Είναι γνωστή η ιστορία του με τους πειρατές που τον λήστεψαν γυρίζοντας απ' την Σικελία και τον πέταξαν στη θάλασσα, αλλά σώθηκε με την βοήθεια ενός δελφινιού που το τράβηξε η μουσική του και τον έσωσε από τον πνιγμό, κουβαλώντας τον στην πλάτη του μέχρι τη στεριά στο Ταίναρο.

παραλία, κοντά στις Αργινούσες, αλλά ήτανε σκεπασμένο με τόσα ροδοπέταλα που δυσκολευόσουν να το πεις με σιγουριά. Ο Κερκύλας είχε αρχίσει να αναρωτιέται το λόγο ετούτης της σπατάλης, έτσι καθώς λόγιαζε έκπληκτος όλα τούτα, την ώρα που τον πασαλείβανε με μύρο, πριν οδηγηθεί στο ανάκλιτρο του.

‘Σίγουρα με κοροϊδεύει ο Πύρριχος, σαν παριστάνει πως όλες αυτές οι προετοιμασίες και τα έξοδα γίνανε επειδή ήξερε δήθεν πως ερχόμουνα κατά δω. Μιαν απλή σύμπτωση πρέπει να είναι κι άσε τον να πολεμά να με πείσει πως μ’ έχει τόσο ψηλά στην εκτίμησή του. Ας είναι! Θα δείξει! Δεν έχω παρά να περιμένω τη συνέχεια’.

Έγειρε το κορμί του πάνω στο ανάκλιτρο που του υποδείξανε, ξαπλώνοντας στην αριστερή του πλευρά και έβαλε τα πόδια διαγώνια προς τα πίσω, έτσι που να μπορεί να χρησιμοποιεί ελεύθερα το δεξί του χέρι για να τρώει και να πίνει, ενώ απ’ την άλλη, με τη βοήθεια των μαξιλαριών που τακτοποίησε πίσω του ένας μικρός σκλάβος, με χυτό κορμί, μπρούτζινο, είχε πλήρη οπτική επαφή με το χώρο και τους υπόλοιπους καλεσμένους. Ο Πύρριχος τον είχε βάλλει δίπλα του, απ’ την αριστερή μεριά του, ενώ στα δεξιά του είχε κρατήσει τη θέση για τον Αλκαίο, δείχνοντας μ’ αυτό τον τρόπο ποιός είναι στ’ αλήθεια ο τιμώμενος προσκαλεσμένος του. Παραδίπλα, κοντά στον αδερφό του, είχε ξαπλώσει το τεράστιο, γεροδεμένο κορμί του ο Αντιμενίδας και πιο πέρα ο τρίτος αδερφός ο Κίκυς. Όσο για τον Φανία, πήρε το ανάκλιτρο δίπλα στον Κερκύλα, απ’ την άλλη μεριά. Οι υπόλοιποι τέσσερεις προσκαλεσμένοι, που ήτανε λιγότερο γνωστά ονόματα και για τούτο άργησε λίγο ο Κερκύλας να συγκρατήσει τα ονόματά τους, στρωθήκανε στα υπόλοιπα ανάκλιτρα και περίμεναν τον Πύρριχο να ξεκινήσει τις σπονδές που θα σήμαιναν την έναρξη του συμπόσιου.

Το μοσχομυριστό κρασί της Λέσβου, γλυκό και δυνατό, ανέρωτο,³ άνοιξε την όρεξή τους και για ένα διάστημα εί-

³ Το πρώτο κρασί που σερβίρονταν πριν το φαγητό, όπως περίπου τα

χανε πέσει όλοι με τα μούτρα στους δίσκους που πηγαινο-έρχονταν συνεχώς. Η μυρουδιά των τηγανιτών κρεμμυδιών, ανακατεμένη μ' εκείνη του ψητού έκανε τις κουβέντες τους λίγες, καθώς τα στόματά τους ήτανε διαρκώς απασχολημένα με το φαί. Ο Πύρριχος προσπάθησε στην αρχή να θίξει μερικά θέματα που πίστευε ότι θα σπάσουν την αδέξια σιωπή, αλλά αποδείχτηκε πως η τέχνη των μαγείρων του ήτανε πολύ μεγαλύτερη από την δική του ρητορική τέχνη. Έτσι, γρήγορα παράτησε αυτές του τις προσπάθειες και περίμενε υπομονετικά να τελειώσει το πρώτο μέρος της βραδιάς που είχε να κάνει με το φαγητό για να ξεκινήσει το καθαυτό συμπόσιο, όπου την ώρα της οινοποσίας θα είχανε την ευκαιρία να μιλήσουνε. Τότε θα είχε τη δυνατότητα να δείξει στους θαμώνες ότι εκτός από καλός έμπορος είναι κι ένας καλλιεργημένος άνθρωπος που θα μπορούσε να σταθεί άξια σε μια τέτοια συντροφιά.

Ο Κερκύλας που ήξερε από τον πατέρα του την αδυναμία αυτή του Πύρριχου –κουβέντες που γίνανε μ' αφορμή τον γάμο του Πύρριχου– διασκέδαζε με τη στάση του. Εκείνο που τον έκανε όμως να απορεί ήτανε το πως δέχτηκε ετούτη η ακατάδεχτη κοιμπανία των αριστοκρατών να συναγελάζεται με ανθρώπους σαν τον Πύρριχο. Το θέμα της εμπορικής συναλλαγής, καθώς ήτανε η δική του σχέση μαζί του, ούτε που μπορούσε να περάσει απ' το μυαλό του μιας κι ήταν πασίγνωστο πως οι αριστοκράτες της Λέσβου που καυχιότανε για την καταγωγή τους απ' τον Αγαμέμνονα, δεν ήθελαν ν' ακούσουν λέξη για δουλειές.

«Μια ερώτηση έχω, που τριβελίζει το μυαλό μου και φοβάμαι πως δεν μπορώ ν' αντισταθώ άλλο και θα την υποβάλλω στον λαμπρό μας συνδαιτυμόνα, τον ποιητή Αλκαίο», είπε

δικά μας 'απεριτίφ', δεν ανακατεύονταν με νερό, αλλά πίνονταν *άκρατα*. Στη συνέχεια σερβίρονταν το νερωμένο κρασί, πολλές φορές ανακατεμένο με μέλι, ή/και διάφορα άλλα μυριστικά. Αυτό που ονόμαζαν *κεκραμμένο*. Από τη λέξη αυτή μάλιστα προέρχεται και η λέξη 'κρασί' που χρησιμοποιούμε σήμερα.

ο Κερκύλας σπάζοντας την σιωπή του κάποια στιγμή που είχανε καταπέσει άδοξα οι προσπάθειες του Πύρριχου για την δημιουργία κάποιου λογοτεχνικού κλίματος προτού το αίμα του Διόνυσου πλημμυρίσει τις φλέβες ολονώνε, «γιατί πιστεύω πως είναι ο πιο κατάλληλος να μου δώσει μιαν απάντηση. Ελπίζω, βέβαια, πως θα μου το επιτρέψει, μιας και δεν θα ήθελα με κανένα τρόπο να του χαλάσω το κέφι απόψε».

Ο Αλκαίος γύρισε και τον κοίταξε λοξά. Το στεφάνι απ' τον κισσό που στόλιζε την όμορφη κόμη του γλίστρησε λίγο απ' την απότομη κίνηση κι έγειρε μπροστά στο μέτωπό του δίνοντάς του μιαν έκφραση κάπως εχθρική. Ο Κερκύλας δαγκώθηκε.

«Φαντάζομαι πως θα θέλεις να με ρωτήσεις κάτι που θα 'χει σχέση με τον πόλεμο ενάντια στους Αθηναίους», ρώτησε κοφτά ο Αλκαίος, βάζοντας ίσως με το νου του πως ο Κερκύλας είναι Ίωνας και τούτο τον έκανε να ακουστεί αυστηρός.

«Κάθε άλλο!» φώναξε με ανακούφιση ο Κερκύλας που σε μια στιγμή είδε πως η τελευταία του φράση είχε παραξηγηθεί, αφού πολλές φορές οι αντίπαλοι του Αλκαίου αναφέρονταν σ' εκείνο το επεισόδιο με την ασπίδα του, που εγκαταλειμμένη στο πεδίο της μάχης, στην προσπάθειά του να τρέξει πιο γρήγορα για να σώσει τη ζωή του, τρόπαιο των εχθρών του, κρέμονταν τώρα στον τοίχο του Ιερού της Παλλάδας, στην Ακρόπολη της Αθήνας, ντροπιάζοντας τον ποιητή.⁴

«Κάθε άλλο!» ξαναείπε, πιο μαλακά ετούτη τη φορά βλέποντας τον Αλκαίο να ισιώνει το στεφάνι του κισσού πάνω στο κεφάλι του και να ξαναπαίρνει το ήρεμο, ευχαριστημένο ύφος του. Η παγωμάρα που είχε πέσει ξαφνικά μέσα στην αίθουσα εξαφανίστηκε το ίδιο γρήγορα. «Η ερώτησή μου αφορά την ποίηση, την δικιά σας την ποίηση, όπως έχει

⁴« Αλκαος σάος άροι ενθαδ' ουκητόν αληκτορίν ες γλανκώπιον ίρον ονεκρέμασσαν Άττικοι. » γράφει ο ίδιος ο Αλκαίος για το πάθημα του ετούτο, που αποδίδει στα νέα ελληνικά ο Σ. Σκαρτσής ως εξής: ' Ο Αλκαίος σώθηκε, τα όπλα του εδώ, την προστατευτική του ασπίδα στη Γλανκομάτα ιερά τ' ανάρτησαν οι Αθηναίοι.'

σήμερα». Σταμάτησε για λίγο ανεβάζοντας τον κύλικα στα χείλη του, να βρέξει λίγο τη γλώσσα του με κρασί καθώς η αγωνία της προηγούμενης σκηνης την είχε στεγνώσει.

Ο Πύρριχος χτύπησε παλαμάκια ενθουσιασμένος. «Να πιούμε πρώτα στην υγεία των ποιητών! Είναι το αλάτι της ζωής!»

«Μόνο που το αλάτι των αλυκών είναι πιο προσοδοφόρο!» μουρμούρισε ο Φανίας απ' την άλλη πλευρά, κάνοντας μια κυκλική κίνηση με το χέρι του θέλοντας να δείξει τον όλο διάκοσμο της αίθουσας. Ύστερα, αναλογίστηκε πως κι ο Κερκύλας γινότανε άθελά του στόχος του υπαινιγμού του και γύρισε και κοίταξε προς το μέρος του, θέλοντας να δει την αντίδρασή του.

Κάνοντας πως δεν άκουσε τίποτα ο Κερκύλας συνέχισε την κουβέντα του, μιας κι είχε πια εξασφαλίσει την καταφατική ανταπόκριση στο αίτημά του για την ερώτηση που ήθελε να κάνει. «Η σημερινή ποίηση», πήρε να λέει, δίχως καμιά διακοπή ετούτη τη φορά, «έχει πια κατεβεί απ' τις κορφές του Ολύμπου, έχει αφήκει πίσω της τα βουνά της Πιερίας κι ευδοκμεί σε χωράφια σπαρμένα με στάρι, σ' αγρούς που φυτρώνουν κι ανθίζουν μηλιές, αμυγδαλιές κι αμπέλια. Η ποίηση σήμερα έχει αφήκει τους θεούς ήσυχους πάνω στα συννεφοσκεπάστα δώματά τους κι ούτε που θέλει να τους έχει ν' ανακατεύονται στα δικά τους. Πάνε οι καιροί που ήθελαν οι ποιητές τους Θεούς να μοιράζονται τα πάθια τους. Τώρα, μόνο στο Διόνυσο γίνονται επικλήσεις και τούτο έχει να κάνει ξεκάθαρα με τα δώρα του και μόνο, όχι τον ίδιο».

«Στην Αφροδίτη, επίσης, στην Αφροδίτη, καταπώς λέει κι η Σαπφώ!»

Ο Αλκαίος σήκωσε το κεφάλι και κοίταξε ξαφνιασμένος προς τη μεριά απ' όπου ακούστηκε η φωνή που είπε τα παραπάνου λόγια.

«Η Σαπφώ, είπες, Έρμαχε; Η Σαπφώ;» Η φωνή του είχε μιαν αλαφριά ειρωνεία. «Από πότε αρχίσαμε να βάζουμε

στις κουβέντες μας τα λόγια των γυναικών; Κι έστω να τις αφήσουμε, Έρμαχε, τις γυναίκες να μας λένε κι εκείνες τη γνώμη τους στα όσα εμείς οι άντρες λέμε συναμεταξύ μας. Ετούτο όμως, δεν μας ξηγά από που κι ως που η Σαπφώ, με τα πέντε τραγούδια της, ήρθε κι έγινε ειδική στο θέμα που μόλις πιάσαμε να συζητάμε. Έγινε ποιήτρια μήπως επειδή συνέθεσε λίγους στίχους;» Η φωνή του πια μισόκρυβε θυμό.

«Δεν μιλάμε για πόλεμο, κυνήγια, περιπέτειες, αλόγατα και τέτοια που είναι παντελώς άγνωστα στις γυναίκες, Αλκαίε!» Ο Φανίας μπήκε στη μέση, προστατεύοντας τον Έρμαχο. «Μιλάμε για την ποίηση την τωρινή, που ξέφυγε απ' τις αντρίκειες ενασχολήσεις, κύλησε –ή ακόμα καλύτερα, εμείς οι ίδιοι οι άντρες την βγάλαμε από το αντροκτόνο σκηνικό της– και βρέθηκε σ' ένα βάθρο αλλιώτικο, σ' ένα σκηνικό που μπορεί να μοιάζει υποδεέστερο απ' εκείνο που την τοποθέτησε ο Όμηρος κι οι άλλοι ποιητές, μα δεν είναι, γιατί έχει να κάνει με συναισθήματα, έχει να κάνει με το ανθρώπινο πάθος, είτε είναι τούτο έρωτας, είτε είναι φιλία, είτε ακόμα θαυμασμός και ζήλεια. Σε τούτα, πιστεύω, έχουνε, Αλκαίε, λόγο κι οι γυναίκες γιατί μαθές δεν είναι τούτα αντροδουλειές μονάχα κι αντροκαμώματα, μόν' είναι ανθρώπινα συναισθήματα που μπαίνουνε στο νου και τα στήθια των γυναικών το ίδιο εύκολα κι ευδοκμιούνε, ίσως μάλιστα πιότερο εκεί απ' ότι σ' εμάς τους άντρες. Όσο για την αξία της τωρινής ποίησης, είναι καταπώς πρεσβεύεις κι εσύ, αποδεικνύοντάς το στην πράξη, ίδια με κάθε άλλο είδος ποίησης, φτάνει ετούτη –στην όποια μορφή της– να 'ναι αληθινή, να 'ναι ατόφια, δουλεμένη στ' αμόνι της ψυχής κι όχι στο γόνατο ενός ψευτοδιασκεδαστή, κακόφωνου αιιδού σε χωριάτικα πανηγύρια...».

«Έτσι είναι!» αναθάρρησε ο Έρμαχος και πρόσθεσε πέντε κουβέντες δικές του. «Έτσι το βλέπω κι εγώ, Αλκαίε! Θα ήθελα μάλιστα να πάω παραπέρα στο ερώτημά σου, που 'χει να κάνει με τον αριθμό των στίχων που συνέθεσε η Σαπφώ, ή ακόμα, ο οποιοσδήποτε με λίγα γραφτά, που σφύζου-

νε όμως από ρυθμό και μέλος⁵ και συνεπαίρνουνε τ' αυτιά και τις ψυχές μας. Φτάνει, νομίζω, να το πετύχει κανείς μιά-δυό φορές ν' ανυψωθεί σ' αιθέριες σφαίρες, ν' αντηχήσει μεσ' τα λόγια και τα μέτρα του η θείκη πνοή, να φουσκώσει λίγο και να βγει στο στόμα η αύρα που σταλιάζει μεσ' τα στήθια μας απ' την καταγωγή μας, για να χριστεί με τ' όνομα που δίνουμε εμείς στον κάθε τέτοιο ευλογημένο απ' τους Θεούς, απ' τον Απόλλωνα τον πρώτο και καλύτερο λυράρη και να τον πούμε Ποιητή, ώστε να μείνει τ' όνομά του ζωντανό, δαφνοστεφανωμένο, μέσα στα χρόνια που θα έρθουν. Για πάντα!»

Κατέβασε σιγά ο Αλκαίος το κύπελλό του και τ' απόθεσε άδειο στο τραπεζάκι που ακουμπούσε στο ανάκλιντρό του, εκεί μπροστά, κοίταξε μιά τον Φανία και μιά τον Έρμαχο που περιέμεναν την απόκρισή του και με μια κίνηση του χεριού του πρόσταξε τον νεαρό σκλάβο με το αγαματένιο κορμί που σέρβριζε το κρασί, να τον πλησιάσει.

«Εσύ, Γανυμήδη,⁶ γιόμισε ξέχειλα τα κύπελλα των συντρόφων μου, καθώς και το δικό μου, με το πιο γλυκό κρασί που έχει στο κελάρι του ο φίλτατός μας οικοδεσπότης, ο Πύρριχος, γιατί θέλω να κάνω την πρόποση ετούτη την ξεχωριστή, έτσι όπως ξεχωριστά νοιώθω σαν ακούγω να μιλάνε οι φίλοι απόψε για την τέχνη την ποιητική».

Περίμενε λίγο, μέχρις ότου γιομίσουνε οι κύλικες ολονών με το μοσχομυριστό κρασί που άφριζε καθώς σερβιριζότανε κι άπλωνε την ευωδιά του στον αγέρα κι ύστερα άρχισε πάλι να μιλά, ανασηκώνοντας το δεξί του χέρι που κρατούσε το κύπελλο.

«Είθε να δίνει ο Δίας ο παντοδύναμος, να περνά τα βράδια μου πάντα ανάμεσα σε τέτοιους συντρόφους που πρώτοι είναι σε όλα, είτε πρόκειται για μάχες που κάνουν της

⁵ « Μέλος » σημαίνει μουσική, μελωδία.

⁶ Γανυμήδης λεγότανε ο νεαρός βοσκός της Ίδας που προσέλυσε την προσοχή του Δία λόγω της καταπληκτικής ομορφιάς του, σε σημείο που τον απήγαγε, τον ανέβασε στον Όλυμπο και τον είχε δίπλα στα συμπόσια των Θεών, οινόχο του.

γης να σειέται, είτε για την τέχνη του Φοίβου που γλυκαίνει το μέσα μας κι ανασταίνει τη ψυχή που θάβει η κάθε μέρα με τις μικρότητές της, είτε ακόμα πρόκειται για του Ερμή⁷ την πανάρχαια απασχόληση που φέρνει στο τραπέζι μας το κέρας της Αμάλθειας».⁸

Ύστερα στράφηκε προς το μέρος του Κερκύλα που είχε κινήσει το θέμα και τον ρώτησε χαμογελαστά.

«Τι γνώμη έχεις εσύ, Κερκύλα, για μας εδώ τους Αιολείς, που προτού ακόμα ολοκληρώσεις την ερώτησή σου, προλάβαμε να πούμε σχεδόν όλοι την άποψή μας;»

Ο Κερκύλας απίθωσε το κύπελλό του και σκουπίζοντας τα χείλια με την ανάστροφη της απαλάμης του, αποκρίθηκε. «Αν κι είμαι ακόμα πολύ νέος Αλκαίε, θα τολμήσω να διακινδυνεύσω μια κρίση που την βασίζω το πιο πολύ στις συμβουλές που 'χω πάρει απ' τον μακαρίτη τον πατέρα μου παρά απ' την πείρα την δική μου, την ελάχιστη. Οι Έλληνες είναι ίδιοι, Αλκαίε, είτε Ίωνες είναι, είτε Αιολείς, είτε ακόμα και Δωριείς που έρχονται λίγο πιο δύσκολα κοντά στους άλλους. Δίχως να θέλω με τα λόγια που θα πω να ριξω ψεγάδι σε κανέναν, είν' ολοφάνερο σ' όποιον θελήσει να ζωγραφίσει το χαρακτήρα μας, πως όλοι μας ποθούμε ν' ακουστεί η γνώμη μας και λόγο έχουμε στο κάθε τι. Άλλοι το βρίσκουν τούτο μας το χούγι σαν ελάττωμα και μας το καταμαρτυρούνε, μα εγώ νέος κι αν είμαι και λίγο που μετράει η γνώμη μου, δεν θα διστάσω να το πω πως βρίσκω να 'ναι τούτο της ψυχής μας της Ελληνικής το τρανό το γνώρισμα που θέλει να 'χουμε σκέψη ανεξάρτητη και γνώμη. Μα τον Δία, που μας δίνει την δύναμη να σκεφτόμαστε, προτιμώ εγώ να είμαι ένας ανάμεσα στους τόσους άλλους που έχουνε δικιά τους γνώμη και τηνε διαλαλούνε, δίχως πολλές φορές να δίνουνε σημασία τόση στη γνώμη του αλλουνού, παρά να άγομαι και να φέρομαι από τις αποφάσεις που βγάνει

⁷ Ο Ερμής, εκτός από αγγελιαφόρος των Θεών, ήτανε και Θεός του εμπορίου. Εδώ, γίνεται αναφορά σ' αυτή την δεύτερη ιδιότητά του.

⁸ Το κέρας της Αμάλθειας εκφράζει την αφθονία των αγαθών.

άκριτα ο κάθε δεσπότης, στα κράτη της Ανατολής, ας πούμε, όπου ο λόγος του είναι νόμος απαράβατος κι η κάθε αντίρρηση μπορεί να σου στοιχίσει τη ζωή».

«Η βραδιά μας δείχνει να παγαίνει απ' το καλό στο καλύτερο», παρατήρησε ο Αλκαίος μ' ένα χαμόγελο ικανοποίησης να ζωγραφίζεται πλατειά στ' ωραίο του πρόσωπο. «Μετά τις υπέροχες παρατηρήσεις που γίνανε για την ποίηση –ένα απ' τ' αγαπημένα μου θέματα– έρχεσαι Κερκύλα και θίγεις το άλλο αγαπημένο μου θέμα που είναι η ελευθερία και συνεπακόλουθα η αμάχη της τυραννίας».

«Πριν πάμε όμως σ' ένα δεύτερο θέμα, αδερφέ μου», μπήκε στη μέση ο Αντιμενίδας, «κι αναδειξουμε περίτρανα άλλο ένα μας χούγι που επίσης μας καταμαρτυρούνε, να μερδεύουμε δηλαδή πολλά πράγματα και δίχως τάξη να πορευόμαστε –δίχως να μπορεί, πιστεύω, κανείς μας να είναι περήφανος για τούτο– θα έπρεπε να καταλήξουμε πρώτα στις απαντήσεις που περιμένουν να πάρουν τα ερωτήματα που μπήκανε στην αρχή».

Ο Αλκαίος άλλαξε αμέσως διάθεση. Το πρόσωπό του κοκκίνισε από θυμό, αλλά ήτανε πολύ δύσκολο να διακρίνει κανείς ετούτη την αλλαγή μιάς και το κοκκινωπό φως απ' τις δάδες που καίγανε ολοτρόγυρα πασάλειβε τα πάντα με την πυρή του απόχρωση κι έκρυβε τ' αναποκοκκίνισμα ολονώνε, είτε απ' το θυμό –όπως τώρα δα στην περίπτωση του ποιητή– είτε απ' την οινοποσία που εντεινότανε όσο τραβούσε η ώρα, είτε ακόμα απ' τη ζέστη την καλοκαιριάτικη και την άπνοια της βραδιάς. Γύρισε το κεφάλι προς τη μεριά του αδερφού του, να του δείξει με το βλέμμα πως θα 'πρεπε να 'ναι πιο συγκεντρωμένος στον πραγματικό σκοπό της αποψινής τους βραδιάς, μα ο Αντιμενίδας, παραδομένος στην ευωχία του χιμού των αμπελιών που 'χε εισχωρήσει στις φλέβες του για τα καλά και τονε κουμαντάριζε, ούτε που έδινε σημασία στις αγριωπές ματιές του αδερφού του, μον' είχε τα μάτια καρφωμένα στο αιλουροειδές κορμί του μικρού σκλάβου που γυαλοκοπούσε απ' τον ιδρο, καθώς

έκοβε κύκλους γύρ' απ' τ' ανάκλιντρα, να γιομίζει τα κύπελλα των συμποσιαστών.

Η παρέμβαση ετούτη του Αντιμενίδα αχρήστεψε μιας πρώτης τάξης αφορμή να γυρίσει η κουβέντα στην πολιτική και να δώσει στον Αλκαίο την ευκαιρία να βολιδοσκοπήσει τον Πύρριχο σ' ότι αφορούσε τη διάθεσή του για να συμμετέχει στο σχέδιο δράσης που κατέστρωνε, ενάντια στην κατάσταση που είχε κιάλας διαμορφωθεί στην Μυτιλήνη. Η σύμπραξη του Πύρριχου στην όλη υπόθεση θα ήτανε καθοριστική, μιας και τούτος είχε ανθρώπους του σ' όλες σχεδόν τις Αιολικές πόλεις, αλλά το σπουδαιότερο, είχε τη δυνατότητα να στείλει ανθρώπους του παντού, δίχως να κινήσει υποψίες και να προκαλέσει την προσοχή των σπιούνων του Μυρσίλου. Ετούτος ήτανε άλλωστε κι ο λόγος που δεν αρνήθηκε την πρόσκληση του για τ' αποψινό συμπόσιο. Κοίταξε ξανά προς τη μεριά τ' αδερφού του κι αναστέναξε κρυφά. Όσο γενναίος ήτανε στη μάχη, τόσο λίγο έβαξε το νου του να δουλέψει. Γιομάτος αυθορμητισμό ήτανε και πάθη, μα τον αγαπούσε πολύ και τον σεβότανε. Σ' εκείνον αναγνώριζε τα χούγια του πατέρα τους, την αρχοντιά και την αντρεία του. Η οργή του εξαφανίστηκε.

Ο Φανίας, απ' την άλλη, που παρακολουθούσε τη σκηνή, διάβασε λες τις σκέψεις του Αλκαίου κι αχνογέλασε. Είχε βέβαια, κάποια ερωτήματα ακόμα που θα 'πρεπε ν' απαντηθούν για να συλλάβει τον όλο σχεδιασμό που έκανε ο Αλκαίος, αλλά, ξέροντας καλά τον τρόπο που σκεφτότανε είχε αρχίσει να καταλαβαίνει τι γινότανε απόψε. Το πιο πολύ που τον προβληματίζε όμως ήταν η παρουσία του Κερκύλα. Δεν μπορούσε να βρει το ρόλο του στην όλη υπόθεση. Εκτός κι αν ήτανε τυχαία η παρουσία του, οπότε ...

Στην είσοδο της αίθουσας εμφανίστηκε ένας Σάτυρος που διέκοψε τις σκέψεις του! Ντυμένος με κατσικίσιες προβιές απ' τη μέση και κάτω, μ' έναν τεράστιο όλισβο⁹ να εξέχει απειλητικά ανάμεσα απ' τα σκέλια του, γυμνός απ' τη μέση

⁹ Ομοίωμα ανδρικού αιδοίου.

κι απάνω, με γιρλάντες από κισσό στεφανωμένος και κληματίδες που κρεμότανε στους ώμους, στάθηκε στο μεσοθύρι, κρατώντας έναν αυλό με τόνα χέρι και ένα φλασκή ξέχειλο με κρασί με τ' άλλο και τράβηξε την προσοχή ολονώνε. Ύστερα, με δυό πήδους, ίδια με ζώο π' έφαγε τρελόχορτο, ήρθε και στάθηκε στο στρόγγυλο χώρο που έμενε λεύτερος στη μέση της αίθουσας, να ταλαντεύεται βασανιστικά και να ραίνει τους καλεσμένους ολοτρόγυρα με το κρασί που έφευγε από τ' ανοίγματα που φαίνεται πως είχανε γίνει επίτηδες στο φλασκή, για να πετάγεται το κρασί σε πίδακες καθώς ετούτος το ζούλαγε.

Ο ενθουσιασμός των συμποσιαστών εκφράστηκε μ' ένα σωρό επιφωνήματα που δεν πρόλαβαν να καταλαγιάσουν, όταν μια νέα μορφή έκανε την είσοδο της στο χώρο και προκάλεσε μιαν έκρηξη ενθουσιασμού στους πιο πολλούς.

Μια φιγούρα γελοιοτήτας, ένας χοντρός, κοιλαράς, με λερά παλιόπανα τυλιγμένα στα πόδια του, έτσι που να δείχνουν πρησιμένα και βρώμικα, ντυμένος με θρακικά ρούχα κουρελιάρικά και λερά, μπήκε σέρονοντας τα πόδια του και πρόσπεφτε στον Σάτυρο, με χίλια παρακάλια, για να μπορέσει να πιεί μια γουλιά απ' το κρασί που χυνότανε, ενώ τον κρατούσε απ' το λαϊμό με λουρί και τονε τράβαγε μια χοντρή πασαλειμμένη με ένα σωρό μπογιές στο άσκημο πρόσωπό της και ντυμένη μ' ακριβά φορέματα μα τόσο κακόγουστα και κακοφορεμένα που θα 'λεγες πως έμοιαζε με μπόγο.

Ανάμεσα στα τρανταχτά γέλια και τα χυδαία πειράγματα, ο Κερκύλας προσπαθούσε να μάθει απ' τον Φανία που παρακολουθούσε αμίλητος κι αγέλαστος τη σκηνή, να μάθει ποιός είναι τάχα ετούτος ο τύπος που υποδύεται ο χοντρός μίμος.

«Ο Πιττακός;» αναφώνησε με φανερή απορία σαν πήρε την απάντηση στο ερώτημά του. «Ο Πιττακός! Εγώ πίστευα πως οι πολίτες της Μυτιλήνης τον έχουνε σ' εκτίμηση!»

«Προφανώς, όχι όλοι!» απάντησε με κάποια θλίψη ο Φανίας.